

Sreda, 12. novembar 2003.

Svedok B-1399

Svedok Fransis Roj Tomas (Francis Roy Thomas)

Svedok Mirsad Kučanin

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.05 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

prevodioci: Nije uključen mikrofoni.

SUDIJA MEJ: Probajte ponovo, molim vas.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E, sad je uključen. Gospodine 1399, recite mi molim vas, koliko vas je bilo na toj livadi gde je pucano u vas?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Na toj livadi oni nisu pucali na nas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tu gde ste vi, vi pričate kako ste streljani, je l' tako?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ja sam strijeljan, ali nisam tu, na toj livadi gde smo mi, gdje vi pričate za livadu. Oni koliko su nas na toj lokaciji poubijali, to samo mogu da znaju oni, a ja ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ne znate koliko vas je bilo?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, ne znam ja koliko je tu bilo, jer su tu bile dvije lokacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam za onu na kojoj ste bili vi?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne znam, ja nisam brojao ljude, ja samo znam da je bilo u sali u procijeni oko 1.000 ljudi. I to nije tačan broj, more

biti više, more biti i manje, ali mislim po nekoj procijeni kol'ko smo bili nabi-jeni i koliko... Izgledala to sportska sala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' vi nemate nikakvu predstavu koliko je ljudi izvedeno i na koliko je ljudi pucano?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Svi su ljudi izvedeni, nije nijedan čovek ostao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je l' se još ko spasao osim vas?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa jesu još spašena tri čovjeka odatle.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li biste bili ljubazni da mi ispričate kako ste se vi spasli?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa ja kada su naske doveli na strijeljanje, oni su pucali prvo sa desne strane rafalno. Ja sam pao, jer su me ljudi ovako na stranu oborili, ostala mi je ruka desna jednome preko prsa, čovjeku koji je pao prije... Prestalo je pucanje u stojećem stavu. Tada je naišao jedan pa pojedinačno pucao ponovo po ljudima i tada kad je zadni pucanj bio, ja ovde imam jedan mali ožiljak, vjerovatno kamenčić od zemlje odskočio što mi je bila jedna mala ranica. Ponovo je prestao pucanj i onda su kasnije dolazili... Drugi kamioni, od mene su normalno dalje išli. U međuvremenu kad je došao ovaj, kada se unočalo, došao je utovarivač, a ovaj što je kopao s bagerom on je kopao tu i taj utovarivač je došao i on je nas sve osvetlio. U međuvremenu, čovjek je bio živ suprotno od mene i pobjegao je u šumu jednu. Ti vojnici koji su tu dežurali, oni su pucali prema tome vojniku, taj je sa utovarivačem okretao farove da mu osvijetli tu lokaciju, šumu. Ja sam se pomjerio malo, on je rekao evo, imamo, čovjek pobježe. U međuvremenu on nije se više ni ponovio... I odmah jedva koliko sam ja dug, puzeć' sam se pomjerio kontra prema tome nasipu, osjetio sam kamen od pruge. Pogledao sam preko sebe, niko opet ne ide prema meni, ja sam tada skočio na noge i istrčao k'o na jedan sprat. Naletio sam na šine od pruge i tada je pucao neko, da li je pucao u zrak, uglavnom rafalno je pucao, al' nisam osjetio metka tako da sam pobjegao sa drugu stranu u jednu parcelu sa kukuruzom. Trčao sam do pola na nogama, poslije sam pao pa išao na koljenima i škroz sam izašao iza tih kukuruza u jedan kao vrbak u neko kao žbunje, osjećam žubor vode, al' ne vidim vodu. Tada su tu srpski vojnici obljetili oko kukuruza, propucali malo i vratili se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi kako je moguće da vi niste čak ni ranjeni tada?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa to je moja neka sreća. Samo ovde, jedan mali ožiljak kad stavim naočare vidim, a ovako ne vidim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači vas su promašili. Vi ste jedini koga su promašili?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Nijesam jedini, još su trojica preživjela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je l' znate tu trojicu?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I kako se oni zovu?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: ... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* ... je imao 20 godina u to vrijeme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, koliko dugo je to trajalo, koliko ste dugo bili u toj livadi?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa kol'ko ja mogu procjenit više od pola noći, rek'o bih tako ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, molim vas, rekli ste da ste se posle vratili tamo. Zašto ste se vratili? Pobjegli ste, objasnili ste nam da ste pobjegli ...

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, pobegao sam na drugu stranu... Nisam baš otišao na... Vratio sam se 1999. godine.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Izvolite, gospodine Vespi (Waespi).

TUŽILAC VESPI: Časni Sude, gospodine predjedavajući, molim vas da na kratko pređemo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Prešli smo na otvorenu sednicu.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko sam ja razumeo, gospodine 1399, ja sam juče razumeo da ste se vi tamo vratili i da ste videli na mesečini leševe?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, to je na drugoj lokaciji, kad sam ja izbjegao i išao na cestu. Tu ima jedna voda pored puta koja teče onako, na neku cijev, nije sa zatvaranjem, e tu je ta bila lokacija gde sam ja te ljude video, a oni ljudi nisam video gde sam ja bio jer je to bila noć. Mogao sam samo da vidim malo dok je on nasvetlio sa onim utovarivačem, inače nisam mogao da vidim ni koliko ima. Po nekoj procijeni, koliko ima placa, moglo je dosta ljudi da stane jer sam ja tu bio na licu mjesta 1999. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to što ste bili 1999. godine, to je druga stvar. A na kojoj ste to lokaciji videli te leševe?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Isto tu, negde 200, 300 metara razdaljna samo sa jedne strane pruge i sa druge strane pruge.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A tamo nije bilo nikoga osim tih mrtvih ljudi?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Nikoga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko je bilo tu tih mrtvih ljudi?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne znam, ja ne znam koliko, ja nisam brojao, samo ima puno ljudi i tu, jer trajalo je i dugo ubijanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi, je l' to bila ista grupa šta je bila s vama, u kojoj ste vi ...

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, da, ista grupa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste u ovoj izjavi koju ste dali Agenciji za istraživanje i dokumentaciju Bosne i Hercegovine što će reći njihovoj Službi bezbednosti napisali, odnosno piše u ovoj vašoj izjavi da ste poznali, vaše oči su bile vezane po onome šta vi govorite i da ste poznali po glasu izvesnog Gojka Simića.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koji je iz istog kraja odakle i vi, je l' tako?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Sa iste opštine, nismo baš iz istog kraja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, iz iste opštine.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I da ste radili s njim u Beogradu u građevinskom preduzeću. Recite mi na osnovu čega vi možete da tvrdite da je to taj čovek kad ga niste ni videli?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa ja sam sa tim čovjekom dugo poznavao, poznavao se možda petnaestak godina, znam njegov naglasak govora, plus su se i zvali imenom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači čuli ste da ga neko zove i po imenu?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, zvali su se imenima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste još nekoga mogli da identifikujete od tih ljudi osim tog Simića?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Samo znam da su zvali Vojo, Gojko, Risto, Gojko, tog jednog su zvali nadimkom, tog Voju i Ristu nisam poznavao i ne mogu za njih da kažem ko su.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, koliko je dugo trajala pucnjava?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa kažem vam ja, to je počelo negde oko 15.00, 16.00 možda, i trajalo je do iza noći garant.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, jeste vi sigurni da je taj, nisu ga zvali po imenu i prezimenu, je l' tako?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, da, 100 posto garantujem da je on. Jer ja znam njegov govor, ja mogu poznati čovjeka ako sam ga nekad poznavao po govoru, kad progovori u drugom odeljenju da ga ja čujem, a kamoli kad ga ja tu čujem kad je on pričao i znam kako čovjek priča.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači vi ste sa povezom na očima ...

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Nisam ja tada imao povez na očima, jer sam ja njega skinuo, tu je bilo možda puno od noći je prošlo, ja sam, nisam imao poveze na očima samo što, na primer, nije vidno bilo dovoljno, nije bilo vidno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dakle vi tog čoveka niste videli, ali tvrdite po glasu ...

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: 100 posto garantujem da je on.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li vama poznato da ako je to čovek za koga vi garantujete da je vršio zločin, je li taj čovek pronađen, da li znate išta o tome, je li vas neko pozvao da o tome svedočite?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa ja ne znam da li je on živ ili nije, uglavnom nije moja stvar da ja to tražim. To je stvar drugih ljudi.

SUDIJA MEJ: Ovo će biti vaše poslednje pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine 1399, jeste li vi sigurni da se to ovako desilo kako vi govorite i da možete da identifikujete tog jednog od učesnika za koga tvrdite da je ...

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, 100 posto.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi ...

SUDIJA MEJ: Ne, gospodine Miloševiću, imali ste više nego dovoljno vremena. Izvolite, gospodine Tapušковиću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, nakon upozorenja mog poštovanog kolege tužioca ja neću pominjati slučaj u kojem ... (*izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) ... Stoji da postoji potpis, ovde se navodi ime i prezime svedoka i njegov potpis kako stoji u engleskoj verziji. Mene interesuje original ove izjave. Da li na tom originalu koje ima Tužilaštvo je takođe ime onoga koji je ovo potpisao? A ja vas molim gospodo sudije, časne sudije da pogledate tu izjavu.

SUDIJA MEJ: Mi to nemamo, ali ako želite vi da nam pokažete, izvolite.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Ja imam engleski prevod u dovoljnom broju primeraka.

SUDIJA MEJ: Da. Da, možemo da vratimo gospodinu Tapuškoviću original, a mi ćemo da pogledamo engleski prevod.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Sad bih molio da pogleda svedok, da li je to njegova izjava koja je data 1. avgusta 1995. godine?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Jeste.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: E sad bih vas, gospodine svedoče, pitao, vi ste o tome govorili u ranijim iskazima, svedočili o onome što se dogodilo na licu mesta i naveli ste ono šta bih vam ja predočio, slično ste rekli i kad ste bili ispitivani prvi put u onom predmetu kada ste svedočili pred onim Sudom već, neću navoditi predmet i naveli ste ovde, ako imate srpsku, BHS verziju vašeg iskaza od 13. i 14. avgusta 1995. godine.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ja ne nosim papire ove uza se.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Tad ste naveli, ali ovo je iskaz koji je dat pred istržiteljima, a ne po ovom Predmetu ...

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Vespi.

TUŽILAC VESPI: Ja se izvinjavam što prekidam moga uvaženog kolegu, ali moramo za trenutak da predemo na privatnu sednicu.

SUDIJA MEJ: U redu.

(privatna sednica)

sekretar: časni Sude, na otvorenoj smo sednici.

SUDIJA MEJ: Mi još nismo dobili primerak ovih izjava, molim da nam se da engleska verzija.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: U engleskoj verziji to je na šestoj strani, treći pasus odozdo. I pasus pre toga.

SUDIJA MEJ: Molim da ne gubimo previše vremena na ovome. Hvala vam, ovo je verzija na BHS-u, ovo dajte svedoku, a nama dajte englesku verziju. U redu, imamo izjavu od 1. avgusta 1995. godine, ukoliko je to ona koju ste tražili da pogledamo.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, to smo već imali, međutim ja govorim o iskazu od 13. i 14. avgusta 1995. godine, da ne navodim sada, tužiocima imaju taj primerak, to je dostavljeno kao izjava još davno, 1995. godine. Ja se izvinjavam, ali ja se bavim samo dokumentima zaista.

SUDIJA MEJ: U redu, sada imamo izjavu koja je data Tužilaštvu 13. avgusta 1995. godine.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Časne sudije imate, pogledajte, molim vas šestu stranu, treći pasus odozdo. A ja svedoku moram to da pročitam i kaže ovako: "Ubrzo nakon toga 10 ili 15 minuta kasnije, čuo sam kako dolaze drugi kamioni, pa onda rafale. Ovo se nastavilo čitavog poslepodneva i uveče. Čuo sam kako svakih 10 ili 15 minuta stiže po jedan kamion". A na strani 7, u sedmom pasusu, sedmom pasusu engleske verzije, sredina BHS gde ste rekli da se pucalo na vas, baš u vas, "pa su me promašili", je li tako? To ste ponovili i još jedanput, to se slaže, je li tako?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pucali su oni po svima, nisu samo pucali u mene, ali su oni mene promašili i nisu oni... Ko je rekao da su pucali u mene?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Kad ste pokušali da pobegnete?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da, oni su pucali, ali da li su pucali u mene je li u zrak, ja nisam, ja sam rekao da nisam metka osetio da je blizu mene pao.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ovde ste rekli: "Pucali su u mene, ali su me promašili", je li tako? To ste kazali ovde. Pogledajte, molim vas.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa oni normalno da su pucali u mene, nisu pucali u vas.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Nemojte se na mene ljutiti.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa šta se, kako da se ne ljutim ...

prevodioci: Molim da se ne preklapate.

SVEDOK B-1399: Kad ko bježi, ne puca se u, nego u njega.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, samo trenutak. Gospodine B-1399, mi razumemo da je vama veoma teško to što morate da se podsećate na te događaje iz prošlosti, ali molim vas da budete dovoljno strpljivi i da dozvolite gospodinu Tapušковиću da postavi pitanje, a mi ćemo da se potrudimo da to brzo bude gotovo. Pređite, molim vas, na drugo pitanje.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ne, ja sad moram da se vratim, to je ta tema kojom se bavim na osnovu ova dva iskaza. Ovaj iskaz koji je dao 1. avgusta 1995. godine, znači nekoliko dana posle događaja i ovaj iskaz koji je dao 3. septembra 1997. godine za koje kaže da su njegovi iskazi. I sad pogledajte, gospodine svedoče. U ovoj prvoj izjavi iz 1. avgusta 1995. godine ste rekli da ste proveli dva sata na tom mestu gde ste bili pogođeni, pa ste posle rekli da ste promenili mesto, pa na drugom mestu bili tri, četiri sata i ono šta je mislim značajno i šta bi sudije trebalo da procene jeste da vi ni u ovoj izjavi, a i u ovoj drugoj izjavi iz 1997. godine nigde niste spominjali niti da se u vas pucalo, a pogotovu i što je najvažnije, ako možete da objasnite, zašto u ovim iskazima ima, nema tih kamiona koji su dolazili svakih 10 minuta. Eto to, ako možete da objasnite sudujama, zašto to nema u ovim izjavama ...

SUDIJA MEJ: Svedoče B-1399, ono šta vam zastupnik iznosi su različita pitanja na koje se niste pozivali u vašoj izjavi. Da u ovom trenutku pretpostavimo da je on u pravu, da li postoji neki poseban razlog zbog kojeg vi niste pominjali jedan ili drugi detalj? Možda ima razloga, možda nema. Izvolite.

SVEDOK B-1399: Ja sam te detelje spominjao, ali da li je ovaj kod štampanja jedne ili druge izjave možda ispustio, ja to nisam baš siguran, ali garant ja sam u svakome davao da su dolazili kamioni svako desetak minuta. Ja što

sam promjenio lokaciju tada sam promenio prilikom izbjegavanja sa toga mjesta gdje smo pogubljeni. Posle toga, što sam više malo proveo dok su ubijali na drugoj lokaciji... Ja sam to napustio mjesto, jer su tada oni ubili ljude, prestala je pucnjava, ja sam onda išao da se spasim. Skoro je cjelu noć to trajalo sa tim mojim... Jer ja sam od toga možda imao pola sata ili sat... U tom je pokazao se dan.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Časne sudije, još samo jednu stvar. Ja kad bih, naravno imao vremena, ima tu još dokumenata Tužilaštva koja se bave pitanjima da li je on prepoznao to mesto i kad bih vam bi pokazao to, bilo bi dosta toga zanimljivog za vas. Ali da ne bih se time bavio, jer očigledno nemamo vremena, u ovoj drugoj izjavi, a i u prvoj izjavi na neki način ste rekli. Ali ovde pogledajte dva pasusa otpozadi, vaše izjave od 1997. godine. Naravno, u ovoj izjavi niste spominjali niti da je na vas pucao niti da ste menjali mesto na kome ste bili. Ovdje ste kazali: "Po odlasku tih četnika sa mesta streljanja na udaljenosti od oko 300 metara čuo sam rafalnu paljbu. A zatim sam uspeo pobeći sa mesta streljanja i preći na slobodnu teritoriju".

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ne, ko je rekao tako?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Evo, vi, pogledajte tu izjavu vašu.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa nemojte pričati na slobodnu teritoriju, gdje slobodna teritorija na 300 metara.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pa molim vas, vi ste rekli, vi ste to ...

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Pa nemojte pričati, to more samo ovaj u štampi, kad ovaj u kompjuteru ubacuje da ispusti, nemojte pričati, 'oćete da vam sjednem da pričam cijelu istoriju ako treba. Nemoj, nemoj da mi pravite ta pitanja koja nisu takva pitanja. Ja shvatam da ovaj kompjuter može da ispusti neku stvar.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Hvala lepo.

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Šta to mi pričate, slobodno ...

SUDIJA MEJ: Da, u redu, dajte da idemo dalje. Sekretarijat (Registry) želi da pokrene jedno pitanje sada. Da, gospodine Vespi.

(Pretno veće se savetuje)

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC VESPI

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Samo jedno pitanje koje želim da pojasnim, ako je moguće, gospodine predsedavajući. Svedoče, vi ste dva puta pomenuli da imate ožiljak na ruci i na kojoj je to ruci, i pokazivali ste ga. Možete li da nam kažete na kojoj je to ruci?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Na desnoj ruci.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: I gde se na ruci nalazi taj ožiljak?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Ovde, između ova dva prsta.

TUŽILAC VESPI – PITANJE: Dakle, to je između drugog i srednjeg prsta?

SVEDOK B-1399 – ODGOVOR: Da i ovoga srednjeg prsta.

TUŽILAC VESPI: Hvala, gospodine predsedavajući, nemam više pitanja.

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapušковиću, vi ste se pozivali na neke ranije izjave, da li tražite da se to uvede kao dokazni predmet?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Da, mislim da bi bilo vrlo korisno, da se sve te izjave koje su prevedene na engleski, a ova od 1997. godine, ona mislim nije prevedena, ona treba prvo da se prevede, pa da onda bi obe te izjave mogle da budu od značaja za procenu iskaza ovog svedoka.

SUDIJA MEJ: U redu, daćemo im sledeći "C" broj. To su tri izjave koliko sam shvatio, a poslednja treba da se prevede. Možda Tužilaštvo može da nam pomogne oko toga da se pobrine da dobijemo sve relevantne dokazne predmete.

TUŽILAC VESPI: Svakako, časni Sude.

sekretar: Sledeći broj dokaznog predmeta je C 20.

SUDIJA MEJ: Hvala. Svedoče B-1399, ovim je završeno vaše svedočenje. Hvala vam što ste došli pred Međunarodni sud, sada možete da idete. Sačekajte samo trenutak dok se spuste roletne.

TUŽILAC NAJS: Sledeća dva svedoka će ispitivati gospodin Ajris (Ierace), ali pre nego što on to učini, mogu li da vam dostavim kopije tabele svedoka koje ćemo da izvodimo do kraja izvođenja naših dokaza. Mogu li da vam se obratim par minuta na privatnoj sednici da bih dopunio neke stvari koje sam rekao juče? Nadam se da ima dovoljno kopija za sudije, optuženog i amikuse. Svedoci koji su u ovoj tabeli su svedoci koje treba pripremiti, a u ovoj tabeli mi takođe sugerišemo za koje svedoke ne treba da se pripremate, za sada. Sada bih na privatnoj sednici želeo da pojasnim neke stvari.

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, ponovo smo na privatnoj sednici.

SUDIJA MEJ: Molim da svedok da svečanu izjavu.

SVEDOK: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Izvolite, sedite. Izvolite, gospodine Ajris.

TUŽILAC AJRIS: Dobar dan, časni Sude. Manoj šdiva Mislim da nam je potreban broj dokaznog predmeta uz dokaze koje uvodimo putem ovog svedoka. Trebao bih da kažem da je juče Pretresno veće u *Predmetu Galić* izdalo nalog kojim se daje dozvola da se dokazi koji su uvedeni putem ovog svedoka u *Predmetu Galić*, uvedu i u ovom predmetu, ne pod pečatom. Takođe, dokazi koji su saslušani na privatnoj sednici u *Predmetu Galić* mogu da se uvedu kao javni dokument na ovom suđenju.

SUDIJA MEJ: U redu, molim broj dokaznog predmeta.

sekretar: Sledeći broj dokaznog predmeta je P 885.

SUDIJA KVON: P 585.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC AJRIS

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Gospodine, da li je vaše puno ime i prezime Francis Roj Tomas (Francis Roy Thomas)?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Da li ste vi konsultant za program razvijanja mira, a takođe i pisac?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Početkom devedesetih godina, da li ste vi bili major u kanadskoj vojsci?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC AJRIS: Časni Sude, svedočenje ovog svedoka je uvedeno po Pravilu 92bis, a ja ću sada da ukratko iznesem sažetak tog svedočenja. U jednom trenutku ću zamoliti svedoka da pokaže na karti položaje na različitim mestima. Svedok je bio viši vojni posmatrač UN (United Nations), skraćena "SMO" (Senior Military Observer) u Sarajevu od sredine oktobra 1993. godine do jula 1994. godine. On je bio oficir tenkista sa 25 godina iskustva u kanadskoj vojsci i pre toga je imao jedno veliko iskustvo u mirovnim misijama UN. On je magistrirao ratne nauke na Kraljevskom vojnom koledžu (Royal Military College) u Kanadi (Canada). Svedok je svedočio o sledećim stvarima: da su se vojni posmatrači UN koji su posmatrali i izveštavali o događajima u Sarajevu nalazili sa obe strane linije sukoba i kroz jedan sistem obaveštavanja obaveštavali svedoka kao višeg vojnog posmatrača o onome šta se događalo. Na osnovu toga je on sastavljao dnevne izveštaje o situaciji, poznate pod skraćenicom "SITREP" (Situation Reports) koje su onda slale sektoru u Sarajevu i komandi za Bosnu i Hercegovinu, zatim u Zagreb i povremeno u sedište UN u Njujorku (New York). Tokom svog boravka u Sarajevu pod njegovom komandom je bilo 233 ljudi, to je bio maksimalni broj vojnih posmatrača pod njegovom komandom koji su se nalazili na šest posmatračkih mesta sa obe strane linije sukoba. Ti posmatrački punktovi nazivali su se "Lima" i "Papa". Lima je označavala Lukavicu ili stranu bosanskih Srba, a Papa je označavalo Predsedništvo, Predsedništvo bosanske vlade. Posle 5. februara 1994. godine, to je dan kad se desio incident na Markalama, promenjena je struktura tih timova i onda je promenjen broj posmatračkih punktova koji je u jednom trenutku iznosio 29. Oni su bili stacionirani na sta-

ni "Papa" da bi posmatrali grad, da bi posmatrali artiljerijsko-minobacačku municiju koja je ulazila u grad. Moguće je da se nisu nalazili na najboljem mogućem mestu da bi posmatrali šta je ispaljivala bosanska armija, njihovu artiljerijsku i minobacačku vatru. Nekoliko ovih izveštaja o situaciji koji su sastavljeni tokom boravka ovog svedoka su izveštavali o snajperskoj aktivnosti i granatiranju grada koji su vršili bosanski Srbi, i ove izveštaje možemo da nađemo pod dokaznim predmetima od 5 do 10 i od 15 do 24 na ovom spisku dokaznih predmeta. Svedok je rekao da je na tri izveštaja pogrešno unesen mesec kao mesec decembar, a trebalo je da stoji januar 1994. godine i tu se radi o dokaznim predmetima 15, 19 i 20. U ovim izveštajima o situaciji koriste se određeni termini kao što je "slučajna vatra" koju svedok opisuje kao vatru koja je uperena protiv neodređenih ciljeva. Neki od ovih izveštaja o situaciji spominju i granatiranje Koševske bolnice od strane bosanskih Srba. Svedok je objasnio da u trenucima kad je dobijao takve izveštaje on je pokušavao da odredi da li je bosanska strana koristila bolnicu da bi prikri-la svoje minobacačke aktivnosti. Iako ovu praksu nikad nisu potvrdili vojni posmatrači UN, svedok ipak smatra da se to ponekad događalo. On je isto tako izneo da se povremeno događalo da armija bosanskih Srba namerno cilja artiljerijom pokrivene i zaštićene puteve koje su koristili civilni pešaci da bi se kretali gradom i na taj način se zaštitili od snajpera bosanskih Srba. Takva artiljerijska vatra je dovođila do ozbiljnih žrtava. To stoji u dokumentu P 2088. Svedok je ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, mi moramo da se pobrinemo o tome da se ovi dokumenti označe onako kako mi to radimo u ovom postupku. Mi nemamo nikavih "P" brojeva. Dakle pošto se sad ovde radi o dokumentu koji ima dokazni broj 585, da bismo izbegli bilo kakvu zabunu, trebalo bi da ukažemo pod kojim se tabulatorom nalazi taj dokument koji vi sada spominjete.

TUŽILAC AJRIS: To bi bilo pod tabulatorom 4. Svedok je u svom izveštaju govorio o izveštaju UNPROFOR-a (United Nations Protection Forces) sastavljenom o incidentu koji se desio 24. januara 1994. godine kad je šestoro dece poginulo od minobacačke vatre. U tom izveštaju stoji da je vatra bila otvorena sa strane bosanskih Srba ili na Stupu ili na Ilidži. Zatim je govorio o jednom drugom izveštaju pod tabulatorom 12, o incidentu od 4. februara 1994. godine na Dobrinji kada je nekoliko odraslih ljudi i dece poginulo od minobacačke vatre. Tu je potvrđeno da se izvor vatre nalazio, dakle vatra je bila otvorena sa Lukavice, a to je bilo područje pod kontrolom bosanskih

Srba. Oprostite, prethodni izveštaj koji sam pomenuo je bio pod tabulatorom 13, a ovaj koji sam sad spomenuo pod tabulatorom 12. Što se tiče civilnih žrtava, svedok je rekao da su oni svake noći odlazili u mrtvačnice koje su se nalazile na strani pod kontrolom bosanskih snaga da bi vodili evidenciju o žrtvama. Oni nisu imali takvu istu priliku, da to urade i na strani pod kontrolom bosanskih Srba. U decembru 1993. godine, svedok je počeo da vodi evidenciju, odvojenu evidenciju žrtava snajperske vatre. Posle februara 1994. godine kad se desio onaj događaj na Markalama, on je prestao da vodi evidenciju zato što je tada privremeno bilo obustavljeno granatiranje. Između marta i juna 1994. godine on je, dakle vodio rezime žrtava, rezime evidencije žrtava snajperske vatre koji su bili identifikvani kao civili. Obično se smatralo da su žene uvek bile klasifikovane kao civili, pošto je vrlo malo bilo žena koje su bile aktivni pripadnici bosanske vojske. Deca su uvek bila klasifikovana, naravno kao civili, a svi vojno sposobni muškarci osim ako nisu očigledno bili civili su bili klasifikovani kao vojnici. Što se tiče protesta koji je uložila Posmatračka misija UN (UNMO, United Nations Military Observers) u odnosu na granatiranje i snajperisanje, oni su bili uloženi putem oficira za vezu bosanskih Srba, majora Inđića. Ponekad se događalo da dođe do prekida vatre posle ovih protesta, ali posmatrači nisu mogli da zaključe da li je to bilo zbog njihovih protesta ili ne. Ukoliko se vatra nastavljala, onda bi oni o tome obaveštavali svoje pretpostavljene i onda bi komandant UN snaga poslao formalni protest. Posle incidenta na Markalama u februaru 1994. godine, došlo je do sporazuma koji je doveo do neformalnog prekida vatre, obustave vatre. Pre toga, od dolaska majora u Sarajevo sredinom oktobra 1993. godine uglavnom se granatirao grad. Komandant UNPROFOR-a general Rozuz (Michael Rose) je objavio u februaru 1994. godine da očekuje da sledećeg dana obe strane prestanu sa pucnjavom i ukoliko nastave sa pucnjavom da će mediji biti obavešteni o tome ko je odgovoran za to. Svedok je rekao da je taj sporazum bio propuštena prilika zato što su vojnici na terenu sa obe strane želeli da se održi to primirje, ali ono nije bilo poštovano. Između tog trenutka i jula 1994. godine kad je svedok otišao, nije bilo artiljerijske vatre, nije bio ciljan grad, ali se nastavila snajperska aktivnost do 1. marta 1994. godine i ona se intenzivirala u trenutku kad je on odlazio. Bosanska vojska je koristila tu priliku kad je došlo do prekida vatre da bi konsolidovala svoje položaje. Zasnovano na dokumentima koje je svedok dobijao od svojih podređenih vojnih posmatrača, svedok je mogao da odredi određene lokacije sa kojih je konstantno dolazila snajperske vatra bosanskih Srba. To je uključivalo jednu kulu, jedan crkveni zvonik koji se nalazio na polju kod Lukovice

odakle je ciljana Dobrinja. A sada molom svedoka da pokaže tu lokaciju na karti. Hvala vam. Molim vas pokažite i Teološki fakultet u Nedžarićima. Pored toga se na Grbavici nalazio jedan posmatrački punkt. Hvala vam. Molim vas da nam pokažete Špicastu stenu. Hvala. Za zapisnik, ova karta je dokazni predmet 343, tabulator 7. Što se tiče Špicaste stene, svedok je posetio to područje i video je da su se tamo nalazili dobro ukopani položaji. On nije video da su postojale neke lokacije odakle su uvek dejstvovali snajperisti već je zaključio da su mogli da idu od jednog do drugog rova, dakle bili su veoma pokretni. Svedok je rekao da su snajperisti koji su se nalazili na tom mestu prouzrokovali veliki broj žrtava. Isto tako je rekao da je loša vidljivost izazvana recimo maglom ili nečim drugim uticala na sposobnost snajperista da pogode svoje žrtve, a oni su delovali sa najdalje razdaljine od kilometra. Vidljivost nije bila toliko važna za njih kad se radilo o artiljerijskoj vatri zato što su se oni oslanjali na isturene posmatračke. Što se tiče stepena komandovanja i rukovođenja koji su imali komandanti bosanske armije, on je opisao taj sistem kao sistem koji je veoma sličan u vojskama zemalja NATO. Većina komandanta brigada su bili bivši oficiri JNA i bili su veoma profesionalni, sa jako dobrim operativnim i taktičkim sposobnostima. Većina vojnika je bila iz Teritorijalne odbrane. Svedok je primetio da jedan dug period posle prekida vatre u februaru nije bilo minobacačke i artiljerijske vatre koja je poticala sa srpske strane, a čiji je cilj bio grad. Major Tomas je zaključio da je vojska bosanskih Srba, odnosno njihov komandni kadar imao dobru kontrolu nad svojim podređenim koji su opkolili grad u tom trenutku. Što se tiče snajperske aktivnosti, on je zaključio da se kontrola toga obavljala na nivou brigade ili bataljona. Recimo, bosanski Srbi bi objasnili da su delovali iz snajpera zato što je bosanska strana kopala tunele za rovove. To je bio jedan primer. Onda bi UN izdejstvovala sporazum po kome bi Srbi prestali da pucaju ukoliko bi bosanska strana prestala da kopa ove rovove. U jednom trenutku rukovodstvo, odnosno komandanti dva suprotstavljena bataljona su se složili da će da dođe do prekida vatre i vojnici su zaista to želeli, ali onda bi ponovo došlo do snajperske aktivnosti, što znači da je došlo do naređenja sa jednog višeg nivoa da se otvori snajperska vatra. Što se tiče kontrole snajpera u okviru jednog bataljona, on je rekao da je recimo ponekad dolazilo do slučajeva kada je ta snajperska vatra bila uperena protiv neodređenih ciljeva. Takođe je rekao da su i jedna i druga strana imale "Motorole" (Motorole) koje su ukrali od UN-a i da su ih koristili da bi prislušivali njihovu komunikaciju. Svedok je to koristio i na taj način i jednu i drugu stranu obavestavao o nekim stvarima o kojima je želeo da im prosledi informaciju. Što se tiče vatre

koja je bila usmerena na grad, da su oni zaista želeli da unište komandne punktove bosanske vojske, oni su vrlo lako to mogli da urade. Svedok je smatrao da je rukovodstvo bosanskih Srba imalo adekvatne obaveštajne podatke, da su tačno znali gde se nalaze komandni punktovi bosanske vojske. Svedok je takođe rekao da su bosanska vojska i brigade uglavnom imali fiksne pozicije koje su uglavnom grubo odgovarale predratnim odbrambenim planovima u staroj Jugoslaviji. Što se tiče odeće, svedok je rekao da se često događalo da civili nose maskirnu odeću i takođe je bilo puno pripadnika vojnih snaga koji su oblačili civilnu odeću. Mi ovim završavamo naše izlaganje i nemamo više pitanja.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pre nego što pređem na pitanja, samo da razjasnimo. Meni ovde u podacima, na izjavi svedoka, na vašoj izjavi piše Fransis Tomas Roj iz čega bi trebalo da vam je prezime Roj. Šta vam je prezime? Jesam li ja u pravu ili ...

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne, moje prezime je Tomas, moje srednje ime je Roj, a ime mi je Fransis. Većina ljudi me zna kao Roja Tomasa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitao sam to da bih znao kako da vam se obraćam, gospodine Tomas, da vam se ne bih obratio imenom ili nadimkom, pošto ne znam šta je šta ovako kako je poređano. Sve je u redu. Gospodine Tomas, na mestu višeg vojnog posmatrača, dakle šefa svih vojnih posmatrača ovih 200 i nekoliko desetina proveli ste osam meseci, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne, zapravo devet meseci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Utoliko bolje. Vaši prethodnici kao i naslednici, tu je bio Kukola (Jorma Gardemeister-Kukkola) iz Finske (Finland), bio je svega četiri meseca, švedanin Skoul (Skoulle) svega dva meseca, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Uzevši u obzir period koji ste bili na toj funkciji kao i ovo vreme, znači punih devet meseci koje ste proveli, pretpostavljam da je vaše iskustvo daleko veće nego iskustvo ostalih koji su mnogo

kraće boravili tamo i obavljali funkcije na tom položaju. Je l' to tačno, gospodine Tomas?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li možete u najkraćem da navedete neki razlog zbog čega su ova dvojica proveli tako malo vremena na toj funkciji? Zbog čega su te smene bile tako česte?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tu odluku bi doneo načelnik vojnih posmatrača u Zagrebu. Ja ne mogu da objasnim zašto je on doneo takve odluke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vojni posmatrači pod vašom komandom, kao što je sad rečeno, bili su ova dva tima, "Lima" i "Papa" i, naravno timovi za zaštićene zone, Goražde, Žepu i tako dalje. Je l' tako, gospodine Tomas?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, ja sam isto tako bio zadužen za Goražde i za Žepu, ali ne i za Srebrenicu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zato sam i pomenuo samo Goražde i Žepu. Osnovne dužnosti vojnih posmatrača u sastavu ovih timova "Papa" i "Lima" bile su praćenje razmene vatre između strana u sukobu, utvrđivanje broja žrtava, praćenje aktivnosti na borbenim linijama, održanje kontakta i veza sa brigadama, dostavom humanitarne pomoći i tako dalje. Je li to ono što su bile osnovne dužnosti?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I o svemu što ste zapažali dostavljali ste izveštaj u formi tog tog "SITREP-a" koji je pomenuo maločas predstavnik druge strane? To je ovaj "Situation Report".

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesu li ovi izveštaji pisani na dnevnom nivou, znači svakog dana i dostavljani šefu vojnih posmatrača?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, jesu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Tomas, na strani 4 vaše izjave, u sedmom pasusu navodite da se ovo radilo sa ciljem da se i u Zagrebu gde je bio centar Ujedinjenih nacija i u Njujorku da realniji prilaz događaja od onoga koji su nudili mediji, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste, pretpostavljam, bili veoma dobro upoznati sa izveštavanjem medija o događajima o kojima ste i sami izveštavali na osnovu neposrednog izveštavanja. Je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne, samo kad su od mene tražili da u svojim izveštajima se osvrnem na neke kontradiktornosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, da li biste mogli da procenite najjednostavnije šta možete u kojoj, u meri i na koji način su se izveštaji medija razlikovali od onih do kojih ste vi dolazili preko svojih vojnih posmatrača?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Mediji su imali manje pristupa i manje su izveštavali o strani bosanskih Srba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je glavna karakteristika razlike? A, dobro, kao primer očigledne te nesrazmerne razlike izveštavanja u medijima i vojnih posmatrača UN-a povodom jednog istog događaja, vi na strani 5, u prvom pasusu navodite situaciju u Sarajevu od 20. decembra 1993. godine, je l' tako, gospodine Tomas?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Morao bih to da pogledam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno da je muslimanska strana ...

SUDIJA MEJ: Neka svedok pogleda. Samo trenutak. Dajte svedoku izjavu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo, ja ću da vam ukažem na ovo šta želim da komentarišete. Dakle pišete: "Bosanska strana je utvrdila da je bilo na stotine poginulih i ranjenih. Na osnovu provera u medicinskim institucijama i mrtvačnicama ustanovljeno je da je u stvari poginulo samo 17. Smatram da su ovi izveštaji tačni i bili smo ponosni na oznaku da je nešto potvrđeno od strane UNMO-a". To je, govorite da je to značilo da se vršilo prebrojavanje, da se nije oslanjalo na glasine. Dakle ...

PRIJATELJ SUDA KEJ: To se nalazi na strani 4 izjave. Gornji broj je 263. Veliki pasus.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja čitam srpsku verziju, a ona se ne slaže u broju strana tako da pretpostavljam da ...

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da. I molim vas da ponovite pitanje, pa ću ja da odgovorim na njega.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa pitanje je bilo u stvari da je primer očigledne nesrazmere razlike u izveštajima medija i onoga šta ste vi objektivno utvrđivali. Ovaj primer koji sam naveo. A pitanje je da li je tačno da je muslimanska strana povodom tog događaja izvestila o stotinama poginulih i ranjenih, a da li je međutim tačno da je na osnovu provera ustanovljeno da je stradalo 17?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: U ovom konkretnom slučaju, da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U istom pasusu navodite kako ste ponosni na svoje izveštaje koji su se oslanjali na egzaktno utvrđene činjenice, a ne na glasine.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li možete da navedete neki primer da je srpska strana neobjektivno ili neistinito prikazivala neki od događaja o kome ste sami izveštavali?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Verovatno bih trebao da pregledam svoje izveštaje o situaciji da bih naveo primer nekog slučaja kad smo mi uložili protest zbog granatiranja i da je onda, recimo, major Inđić poricao da je uopšte i došlo do nekog granatiranja. Bili je puno prilika kad smo mi protestovali zbog nečega, a major Inđić bi nam rekao da to nikako nije moglo da se desi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, pretpostavljam da biste vi onda nekom proverom ustanovili šta se stvarno desilo?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je. I uobičajeno je bilo da ukoliko mi izvestimo da je došlo do granatiranja, uobičajeno je bilo da je stvarno i bilo granatiranja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi na istom mestu govorite: "Sa žaljenjem konstatujete", tako kažete, "da Srbi nisu registrovali gubitke kao što je to radila muslimanska strana, jer nisu želeli", kako vi to navodite "da se zna za njihove gubitke", je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali pretpostavljam da ste vi za tih devet meseci mogli da se upoznate da su gubici na srpskoj strani bili prilično značajni.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Na žalost, nikad nam nisu dali pristup mrtvačnicama na srpskoj strani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi u ovoj dopuni, između ostalog, na to ćemo se vratiti, jer ona govori smo o Markalama, govorite da niste imali pristup na srpskoj strani kakav ste imali na strani Muslimana. Da li je povod to što je srpska strana verovala da informacije koje prikupite vaši posmatrači mogu veoma lako da iscuru neprijateljskoj strani? Je li to bilo njihovo uverenje?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne, ja mislim da je to bio izgovor da nam onemoguće pristup kad smo mi zahtevali pristup, zato što u tim područjima kad smo mi imali slobodu pristupa, tamo nisu mogli da tvrde da su podaci koje smo mi prikupili nešto što su zapravo koristili Muslimani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto govorite da srpska strana nije želela da se zna za njihove gubitke, kako vi sami kažete, recite mi kao oficir sa velikim iskustvom i dugogodišnji pripadnik mirovnih formacija UN, da li smatrate da je po istinu veća šteta od lažnog i neobjektivnog izveštavanja od stvaranja netačne slike? Uzeli smo ovaj primer gde su govorili o više stotina, a bilo 17, ili je veća šteta neizveštavanje uopšte? Pošto niste mogli da dobijete takve iste podatke od srpske strane?

SUDIJA MEJ: To je jedno potpuno hipotetičko pitanje, ja ne mislim da ovaj svedok može da odgovori na njega. Pređite na nešto drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi na šestom pasusu, na šestoj strani kažete kako su Srbi oko Sarajeva sledili politiku držanja položaja, je li tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sad, kao neko ko se pored vojnog aspekta bavio i istorijom i interesuju ga druge činjenice, da li su u pitanju ovi srpski položaji, pošto kažete oni su držali politiku, sledili politiku držanja

položaja, da li se kada su u pitanju ovi srpski položaji radilo o nekim osvojenim položajima ili o područjima na kojima su Srbi u najvećem broju živeli pre izbijanja sukoba?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Nije mi sasvim jasno, odnosno ne znam sasvim koliko su Srbi naseljavali to područje pre sukoba. Koliko sam ja shvatio, stanovništvo u gradu je bilo mešano, dakle bilo je Srba koji su živeli u Sarajevu i bilo je Muslimana koji su živeli izvan Sarajeva, tako da ne mogu da vam kažem kakva je bila situacija pre nego što je izbio rat.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa evo, ja ću da vam dam etničku mapu Sarajeva urađenu na osnovu zvaničnog popisa u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji, a vi pošto ste tamo proveli čitavih devet meseci, dobro znate da protumačite ovu mapu.

SUDIJA MEJ: Ukoliko sada prelazimo na neko drugo pitanje kao što je ta karta, onda je bolje da to uradimo posle pauze. Majore Tomas, mogu li da vas opomenem, kao što radimo sa svim svedocima, da ne razgovorate ni sa kim uključujući i zastupnike Tužilaštva o vašem svedočenju sve dok ga ne završite. Hvala. Pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Molim da sudski savetnik pride. Izvolite, gospodine Miloševiću.

prevodioci: Mikrofon za gospodina Miloševića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, sad je uključen mikrofon. Ja sam dao vašem poslužitelju mapu da pokaže gospodinu Roju i da je stavi na grafoskop. Gospodine Tomas, molim vas da sasvim kratko mi odgovorite na to da li su ti položaji gde su se nalazili Srbi uglavnom bili položaji gde oni žive ili neki osvojeni položaji? Mislim, generalno.

SUDIJA MEJ: Možete li da nam pomognete oko toga ili ne?

SVEDOK TOMAS: Mislim da je suviše teško da na to odgovorim, jer kada sam došao, znao sam da ima Srba koji su živeli na području koje su držali Muslimani. Takođe sam znao da je jedno naselje na Grbavici, Grbavica je

pre svega srpsko područje, ali bila su tri područja, Stup, Nedžarići i obronci Dobrinje, to je područje gde su živeli ljudi različitog porekla. Tako da ako je pitanje optuženog bilo u vezi sa Grbavicom, odgovor bi bio da, Srbi na Grbavici su branili svoj teren, a za druge delove grada nisam siguran. To je najbolji odgovor koji mogu da dam na ovo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Tomas, hvala vam na tome. Skrenuo bih vam pažnju na ovaj isti pasus u kome govorite da su Srbi oko Sarajeva sledili politiku držanja položaja. Dakle, vi kažete ovde, "ja nisam video da su Srbi izveli ijedan napad". To je druga rečenica u ovom kratkom pasusu. Dakle, za sve vreme ovog obavljanja svoje funkcije niste primetili da su Srbi izveli ijedan napad sa tih položaja. Je l' tako, gospodine Tomas?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Nisam bio očevidac ni jednog srpskog napada na područje Sarajeva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala vam. Na strani šest, u petom pasusu izjavljujete "kako ste oktobra meseca 1993. godine primetili kako skupina izuzetno dobro opremljenih muslimanskih snaga pokušava da zauzme put za Pale, srpsku vezu između Pala i Lukavice", je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi najpre o kakvoj se skupini muslimanskih snaga radilo, mislim da bi trebalo da se izrazite vojnom terminologijom u formacijskom smislu?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: To je bila pešadijska kopnena vojska koja je nosila ručno naoružanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pretpostavljam da se radilo o pripadnicima Prvog korpusa Armije Bosne i Hercegovine koji je bio situiran u Sarajevu, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete da su ove snage, kako sami navodite, bile veoma dobro opremljene. Opremljene francuskom opremom, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Bilo je izvesne zabune u vezi s tom izjavom. Vojska koju sam ja primetio sa francuskom opremom primećena je u januaru 1994. godine, a vojska koja je učestvovala u napadu koji sam ja posmatrao

u oktobru 1993. godine, nisam bio dovoljno blizu da bih primetio opremu koju su oni koristili. Mogao sam samo da primetim kretanje ljudi u maskirnoj uniformi, maskirnim uniformama i pucnjavu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, ako smo već kod ovoga u januaru 1994. godine, ja gledam sad ovaj vaš podatak koji sam sinoć dobio. Vi govorite sad o drugom događaju, 70 bosanskih vojnika koji su nosili francusku, francuske šlemove i zaštitne ove prsluke u ofanzivnoj operaciji u Grbavici. Vi ste tek kada ste, vi kažete, ovde piše u trećem licu jednine: "Utvrдио je da su ti ljudi bili iz bosanske vojske nakon što ih je zaustavio i pitao".

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, to je tačno, ja sam lično video te vojnike i ja sam lično s njima razgovarao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To znači da dok niste razgovarali s njima niste mogli da utvrdite da su oni pripadnici Armije Bosne i Hercegovine, jer su bili obučeni kao francuski vojnici, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Nosili su šlemove francuskog tipa i takođe pancir košulje francuskog tipa i trebao bih da dodam zbog sudija da je to bilo u 23.00, dakle bio je mrak, nije bilo nikakvog osvetljenja, bilo je to u januaru 1994. godine. Znači ja sam praktično gledao samo vojnike kako prelaze put i jedino su mi njihovi šlemovi i pancir košulje bile indikator koje bi nacionalnosti mogli da budu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I vi ste prvo pomislili, koliko sam vas shvatio sad iz ovog objašnjenja, da oni ostavljaju utisak francuskih vojnika, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se iz toga može izvući zaključak da su takvim jednim oblačenjem u stvari maskirali i mogli da dovedu u zabunu neprijateljsku stranu da se radi o pripadnicima UNPROFOR-a?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Srpski vojnici koji su bili u rovovima na Grbavici koje sam poznao, mislim da ne bi napravili takvu grešku, mislim, sumnjam u to. Ja sam se vozio u vojnom vozilu UN i samo bacio pogled na ljude kako preskaču, prelaze preko puta, i to je jedna stvar, a sasvim druga je stvar za one koji su na liniji sukoba duže vremena i posmatraju one sa suprotne strane. Prema tome, Srbi na Grbavici ne bi napravili tu grešku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. E sad, s obzirom na tvrdnje koje se sada ovde iznose da je Sarajevo bilo u totalnoj blokadi, da li vi, s obzirom na svoju funkciju glavnog vojnog posmatrača UN-a možete da date neko objašnjenje na koji način su tu ove muslimanske snage dolazile do ove francuske opreme, kojim kanalima?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne znam ništa o tome, i za mene je to bilo iznenađenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali pretpostavljam da je to bilo naoružanje i vojna oprema koje je za sve vreme sukoba i pored one, kako se navodi totalne blokade i embarga međunarodne zajednice na izvoz oružja odnekud stizalo muslimanskim snagama u Sarajevo, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Mogu samo da kažem da je na obe strane bio veliki broj kriminalnih elemenata i oružje je moglo da se kupi od bilo koga, uključujući i Srbe, ako se imalo novca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali ovo je oružje došlo, nesumnjivo je bilo francuskog porekla. Teško da se moglo kupiti od bilo koga. Je l' tako, gospodine Tomas?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Rekao bih da vojnici u bilo kojoj vojsci mogu da prodaju svoju ličnu opremu za novac, ako im se ponudi dovoljno novca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, da li je to pretpostavka da su Francuzi za dovoljno para prodali ovu svoju opremu Armiji Bosne i Hercegovine?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Rekao bih da svakako nije postojao nikakav sporazum sa francuskom vojskom da se proda oružje, pa bih rekao da neki od pojedinačnih vojnika, neki od njih su bili možda iz Legije stranaca (Legion Etrangere) i oni su možda prodali svoju opremu. To možda čak i nisu bili francuski vojnici, možda su to bili vojnici koji su kupili opremu iz drugih zemalja takođe. Posebno ako su mislili da je to oprema bolja od njihove, jer recimo ako bih ja kupovao francusku pancir košulju, možda bih je kupio ako je bolja od kanadske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, na strani 7, u četvrtom pasusu navodite kako su komandanti brigada sa srpske strane imali više samopou-

zdanja pri sklapanju lokalnih mirovnih sporazuma za razliku od Muslimana koji su, kako kažete, bili malo više svesni hijerarhije. Jeste tako izjavili?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, to sam rekao

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ovo znači da ste sa vojnim predstavnicima Vojske Republike Srpske lakše ostvarivali te sporazume o prekidu vatre i kako kažete mirovne sporazume i da su direktive za zaključivanje takvih sporazuma kad je u pitanju muslimanska strana dolazile samo s jednog mesta?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: To znači da, ako je sklopljen sporazum o prekidu vatre između lokalnog komandanta sa srpske strane, taj sporazum se poštovao. S druge strane čak i ako je lokalni bosanski komandant sklopio sporazum, to nije ništa značilo dok to nije odobrila viša komanda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vrlo dobro, gospodine Tomas. A recite mi, gospodine Tomas, koliko često je muslimanska strana otvarala minobacačku vatru na srpske položaje koristeći osmatračnice vojnih posmatrača UN kao zaklon ili zaštitu? Imate li evidenciju o tome za vreme vašeg boravka u Sarajevu?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, ali ja to ne bih okarakterisao kao čestu upotrebu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali je bilo takvih slučajeva?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pretpostavljam da je srpska artiljerija u takvim prilikama odgovarala na napade i pokušavala da neutrališe izvore sa kojih su vršeni ovi minobacački napadi, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, moglo je da se računa da će Srbi da uzvrate vatru bez obzira odakle je išla vatra.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali jeste li imali nekad priliku da vidite da su oni ikad gađali bilo kakvu poziciju Ujedinjenih nacija?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ono šta ja mogu da kažem vrlo konkretno je da je na jedan od mojih posmatračkih punktova pucano indirektnom vatrom iz srpskog oružja, jer je srpska artiljerija pokušala da upotrebi minobacač koji je bio oko 100 metara od našeg položaja. Vi znate da je područje vatre iz minobacača veće od 100 metara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li je ovakvo ponašanje, započinjanje napada iz neposredne blizine, ovo koje kažete da ste imali prilike da se osvedočite da rade muslimanske snage iz neposredne blizine vaših osmatračnica na neki način ugrožavalo sigurnost vaših ljudi, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, ali da su nam Srbi dali više vremena da izmestimo bosanske snage, mislim da uzvratna vatra koja je pretila našim ljudima ne bi bila neophodna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali oni nisu ugrozili vaše ljude uprkos svega toga, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne, oni svakako jesu ugrozili, jer kada su pucali iz minobacača, to je bilo vrlo blizu našeg posmatračkog punkta, da budem precizan, "Papa 2" ili da se ispravim, "Papa 3" i mi nismo imali vremena da zatražimo od Bosanaca da se izmeste kada je prvi projektil ispaljen. Svi smo bili u okviru tog područja tako da sam ja morao da kažem ljudima na posmatračkom punktu da se sklone u sklonište.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' vi, na strani 9, u četvrtom pasusu kažete, citiram vas: "Bosanci su bili skloni upotrebi teškog naoružanja i pucali su sa ciljem da izazovu vatru". Kažete, na primer, pucanje iz kruga bolnice ili postavljanje minobacača u vagon i njegovo premeštanje iza zgrade PTT. Je li ovo tačno?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: To je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da se u zgradi PTT-a nalazilo sedište Ujedinjenih nacija?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tačno je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da otvaranje vatre iz bolnice ugrožava i bolnicu, pošto mesto otvaranja vatre predstavlja legitimni vojni cilj za suprotnu stranu u sukobu? Je l' tako, gospodine Tomas?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Samo ako prihvatite da jedan rafal opravdava drugi rafal. Pogrešno je pucati iz bolnice i takođe je pogrešno koristiti područje bolnice kao osnovu za postavljanje minobacača.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A to su činile muslimanske snage, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Bosanske snage nikada nismo mogli da uhvatimo da to rade, za njih smo sumnjali da su koristili područje bolnice za minobacačku vatru, ali sa sigurnošću znamo, jer smo posmatrali kada su pali ti projektili da su pali iz srpske artiljerije na područje bolnice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada mi, molim vas, odgovorite da li su potpuno tačni ovi vaši navodi sadržani na strani 9, u petom pasusu gde kažete: "Najveće primućstvo bosanskih Srba, velika nadmoćnost u tenkovima i artiljeriji nije bilo od velike prednosti u borbama u urbanom delu. Njihova upotreba artiljerije i tenkova za granatiranje Sarajeva, u pokušaju da utiču na volju bosanske Vlade, u stvari je imala veoma malo uticaja".

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I oni su granatiranjem u stvari išli na ruku Bosancima, pošto su međunarodni mediji bili smešteni u hotelu "Holiday in" i oni su imali tendenciju da izveštavaju o ratu na osnovu situacije u gradu. Je l' tako, gospodine Roj? Gospodine Tomas.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, to sam rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li smatrate da su upravo iz ovih razloga Muslimani iz Sarajeva otvarali minobacačku vatru po srpskim položajima?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ako sam dobro shvatio vaše pitanje, vi mislite da su upravo iz tih razloga Bosanci otvarali vatru sa tih položaja. Da li sam dobro shvatio vaše pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, odgovor na to pitanje je da.

SUDIJA KVON: Gospodine Ajris, samo trenutak. Da li mogu da dobijem izjavu svedoka? Izvolite, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad govorite o snajperskim aktivnostima, gospodine Tomas, vi na strani 8, u petom pasusu navodite kako su zone sa muslimanske strane bile strogo kontrolisane, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li možete da kažete ko ih je kontrolisao i usmeravao?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: ...

prevodioci: Molim vas, mikrofon za svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mikrofon, mikrofon vam nije ukjučen.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ministar unutrašnjih poslova je kontrolisao snajpere koje sam ja posmatrao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste u kontaktu sa srpskom stranom čuli njihove žalbe u vezi sa snajperskom vatrom muslimanske strane i velikom štetom koja ona u životima ljudi pričinjava srpskoj strani?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne toliko često koliko bismo trebali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno, gospodine Tomas, da su muslimanski snajperski položaji postojali čak i u zgradi vlade u kojoj je bilo sedište same vlade?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne, to ne mogu da potvrdim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li je tačno da su mediji, kada su u pitanju snajperske aktivnosti na području Sarajeva stvarali kod svetske javnosti mišljenje, rekao bih, neujednačenu sliku o srazmeri ovih dejstava sa jedne i druge strane u sukobu?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Po mom mišljenju, svetski mediji jesu dali jednu neuravnoteženu sliku, neizbalansiranu sliku, ali izveštaji koje su davali vojni posmatrači Ujedinjenih nacija i drugih međunarodnih organizacija UN organizacija su dali jedan izbalansiran pogled na to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa kakav je taj izbalansiran pogled, da li možete samo generalno da kažete kakav je balans bio između snajperskih aktivnosti jedne i druge strane?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Snajperi su korišćeni kao sredstvo da ljudi odstupe od dogovorenog prekida vatre. Obe strane su koristile snajpersku aktivnost da bi pokušale da utiču na drugu stranu. Primer koji sam koristio u svom izveštaju, odnosno svedočenju na koje se pozivate je kada je prekinut prekid vatre sa srpske strane, zato što su tri trudne Srkinje pogođene snajperskom vatrom i onda su srpske snage pucale sledećeg dana na svakog bosanskog vojnika koga su videli na liniji fronta. Taj konkretni incident nika-

da nisu pokrili svetski mediji. To i dalje ne menja činjenicu da je došlo do narušavanja prekida vatre.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali upravo ste rekli, gospodine Tomas, muslimanske snajperi su ubili tri trudne Srkinje, a Srbi odgovorili pucanjem na vojnike na muslimanskoj strani, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, ali naravno, vojnici na koje su oni puca- li nisu ni na koji način učesvovali u snajperskoj aktivnosti. Kao što sam jasno ranije rekao, snajperisti su bili pod kontrolom ministara unutrašnjih poslova, dakle nisu uopšte bili deo vojske, tako da vojnici na liniji fronta nisu imali nikakvu kontrolu nad tim ko i kada je koristio snajpere na njihovoj strani, dakle na bosanskoj strani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A valjda je i taj ministar unutrašnjih po- slova, bosanski ministar unutrašnjih poslova, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: To je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je snajpersko delovanje sa srpske strane veoma često bilo uzrokovano strahom od pešadijskih napa- da Muslimana, o tome nešto govorite na strani 8, u četvrtom pasusu?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, snajperska vatra je korištena da se Bo- sancima na drugoj strani rovova ubede da ne rade ništa više na poboljšanju svojih rovova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su, gospodine Tomas, obe stra- ne sve muškarce smatrale vojnicima bez obzira na činjenicu da li su na sebi imali uniformu ili ne?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Mogu samo da pretpostavim da jesu, ja sam pretpostavljao da su svi muškarci potencijalno vojnici, jer nisam mogao da kažem da li su vojnici ili nisu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da mnogi pripadnici oru- žanih snaga u Sarajevu na muslimanskoj strani nisu nosili uniforme?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Postojala je blokada koja ih je sprečavala da nabave uniforme s bilo kog mesta, nije bilo dovoljno uniformi u gradu da bi ih svi dobili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, bez uniformi... U stvari se radi o vojnicima, je l' tako, gospodine Tomas?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: To je tačno. Bilo ih je više na bosanskoj strani koji su nosili nepotpune uniforme nego onih na srpskoj strani, ali ponovo moram da vas podsetim da je u Lukavici bilo bivše skladište vojske u kojem je sigurno bila velika količina uniformi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je nesumnjivo. A u vezi sa ovim pitanjem uniformi, da li je zbog toga tačan vaš navod sadržan u pasusu 8, na strani 7 da, ukoliko se radilo o muškarcima kao ciljevima snajperskih aktivnosti, nije se moglo govoriti, pod navodnice stavljam, "o bezočnom ubijanju civila"?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, ukoliko je muškarac bio meta, imao je vojni potencijal ukoliko je mogao da nosi oružje i ukoliko nije bio prestar. Na žalost, većina ciljeva nisu bili muškarci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je muslimanska strana snajperske aktivnosti koristila radi iniciranja vatre s druge strane iz odmazde?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno, gospodine Tomas, da je do kraja 1993. godine, da je sa muslimanske strane, na području Sarajeva djelovalo značajnim brojem oružanih formacija na čijem su se čelu nalazili lokalni kriminalci?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Zapravo, u novembru, kao što sam ja rekao u svom prethodnom svedočenju, došlo je do pokušaja bosanske Vlade da ukloni kriminalce koji su bili na čelu vojnih jedinica i ja to spominjem i u ovoj izjavi koju vi koristite. To je bilo u novembru 1993. godine. Prema tome, mislim da su do kraja 1993. godine uklonili sve te ljude.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro da li imate bar neku opštu predstavu koliko je Srba u Sarajevu i okolini stradalo usled zverstava ovih formacija koje sam pomenuo?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne, ukoliko jeste bilo kriminalnih aktivnosti mislim da je ona bila uperena protiv celokupnog stanovništva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Skrenuo bih vam sad pažnju, gospodine Tomas, na drugi pasus na strani 10, vi kažete: "U toku oktobra i novembra video sam akcije bosanske strane da se reše kriminalaca" i tako dalje. To ste maločas rekli. "Bosanska strana je otela nekoliko UN vozila među kojima i oklopni transporter." Dana 19. oktobra 1993. godine, bosanski vojnici, preobučeni kao Srbi, pucali su, ovde piše "na komandanta Bosne i Hercegovine". "Bosanska strana je takođe počela da koristi tenkove, da puca iz grada što je meni izgledalo kao pokušaj izazivanja vatre iz odmazde." Dakle, preobučni kao Srbi, pucali po kome?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Pucali su na komandanta UNPROFOR-a za Bosnu i Hercegovinu i ta izjava je tačna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja uopšte ne sumnjam da ja ta izjava tačna, ali šta pretpostavljate da je trebalo da proizvede to da muslimanski vojnici preobučeni u Srbe pucaju na komandanta UN zaštitnih snaga za Bosnu i Hercegovinu?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ja bih izvukao logički zaključak da su želeli da pokušaju da svale krivicu na snage Srba, ali na žalost nisu bili dovoljno pametni da to izvedu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na sreću.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, tako je, oprostite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li je tačno da su decembra meseca 1993. godine muslimanske snage do temelja spalile sve srpske kuće u nekoliko sela u okolini Han Pijeska? O tome govorite na strani 10, u četvrtom pasusu.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da su svi Srbi, bez obzira na pol i uzrast, koji su u tim selima zatečeni prilikom tih napada bili pobijeni?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno, gospodine Tomas, da su ovakvi napadi postojali i neprekidno trajali od oktobra do kraja decembra 1993. godine?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: To ne mogu da potvrdim. Ja sam samo sproveo jednu istragu, bosanski Srbi nisu tražili od mene da sprovedim neke dalje istrage.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate da je u tim napadima uništen čitav niz srpskih sela i srpskog življa u njima?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Te podatke sam pribavio po sopstvenoj inicijativi tako što sam se raspitivao kod raznih ljudi oko toga šta je moglo da se desi u tom periodu između oktobra i novembra, ali ponovo kažem da bosanski Srbi nisu nikad od mene ponovo tražili da sprovedim dalje istrage.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Tomas, to vama služi samo na čast, što ste i bez zahteva srpske strane prikupljali informacije i nastojali da imate objektivnu sliku. Pa prema tome, prema onome šta ste vi prikupili, iako to od vas nisu tražili Srbi, da li ste prikupili informacije koje ukazuju na uništavanje čitavog niza srpskih sela i srpskog življa u tom periodu?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Na mogu to da potvrdim. Mogu samo da kažem da je bilo naznaka da se ova metoda koristila da bi se izvršio uticaj na lokalno stanovništvo bosanskih Srba, ali ovo nije bilo potvrđeno od strane istrage.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste mogli da dođete do informacija, koje su muslimanske formacije izvodile ovakve napade?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Tomas, na strani 12, u četvrtom pasusu, u sedmom pasusu govorite o srpskim napadima na Goražde, je l' tako?

PRIJATELJ SUDA KEJ: To je strana 11

SVEDOK TOMAS: Da, strana 11, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 25. marta posetili ste Goražde. Zbog čega ste tamo išli?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Odveo sam dva vojna posmatrača tamo i dva lekara za UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees). To mi je takođe dalo i priliku da obiđem svoj tim koji se nalazio tamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li je tačno da je u to vreme došlo do organizovanih napada muslimanskih snaga iz Goražda na okolna srpska sela i položaje?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne mogu to da potvrdim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li je tačno da ste upravo vi, povodom događaja u Goraždu i okolini učestvovali u periodu od 7. do 9. aprila na sastancima na sarajevskom aerodromu kojima su, kojima je predsestavao general Rouz, a prisustvovali, odnosno dogovarali se generali Mladić i Delić, dakle komandanti srpske i muslimanske strane?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je tim sastancima prisustvovao i izaslanik, američki izaslanik?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne sećam se Amerikanca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ga pominjem povodom toga što sam našao podatke o tome u knjizi generala Rouza. Ali vas onda neću, pošto se vi ne sećate pitati ništa u vezi s njegovim aktivnostima. A da li je tačno da se na tim sastancima znači od 7. do 9. aprila srpska strana zalagala za prestanak neprijateljstva na čitavom području Bosne i Hercegovine, a ne samo u Goraždu i njegovoj okolini?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da muslimanska strana nije prihvatila predlog da se neprijateljstva obustave?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Oni nisu želeli da se formira ta linija prekida vatre za teritoriju cele Bosne i Hercegovine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta su bili njihovi razlozi, po vašem uverenju, gospodine Tomas?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Kao što sam ja naveo u svojoj izjavi svedoka, bosanska strana nije želela prekid vatre za celu zemlju, jer su se plašili da će to onda da fiksira i učvrstiti liniju fronta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je njima predočeno na tim sastancima od strane generala Rouza da prekid vatre stvara mogućnost da se onda

sva druga pitanja rešavaju pregovorima, da je to nužan preduslov da se na miran način razreši problem, da prestane da se gine?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ja sam siguran da je to jedan od argumenata koji je izneo general Rouz, ali pošto ste vi pročitali njegovu knjigu, verovatno više o tome znate nego ja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, gospodine Tomas, uprkos zalaganju generala Mladića da se obustave sva neprijateljstva i uprkos činjenice da je odbijanje tog predloga došlo s muslimanske strane, ubrzo zatim su usledili vazdušni napadi na položaje Vojske Republike Srpske koja se u stvari zalagala za mir na celoj teritoriji Bosne i Hercegovine.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Vazdušni napadi su bili odgovor na konstantne napade bosanskih Srba na takozvanu zaštićenu zonu u Goraždu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali je nesumnjivo da su oni predlagali da prekinu dejstva ne samo u Goraždu nego na čitavoj teritoriji Bosne i Hercegovine.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Stav bosanskih Srba na sastanku na aerodromu u Sarajevu je bio jasan, jasno je stavljeno do znanja da bez prekida vatre koji bi važio za celu Bosnu, ne može da postoji ni prekid vatre za samo Goražde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vaša strana, kad kažem vaša strana mislim na Ujedinjene nacije i glavnog predstavnika u tim pregovorima generala Majkla Rouza, zalagala se za prekid vatre na celom području, je li tako, gospodine Tomas?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Jeste, stav UN-a je uvek bio taj da što se manje ljudi ubije, bolji će mir da se ostvari, a dok se god nastavljaju borbe, ljudi će neminovno da stradaju. Ali srpski napadi na Goražde su se nastavili i dok su vođeni pregovori na aerodromu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali pregovori nisu imali uspeh koliko ja razumem, a vi ste bili očevidac, pa to možete da potvrdite ili da poreknete zato što muslimanska strana nije prihvatila da dođe do prekida neprijateljstva, je li tako, gospodine Tomas?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ja samo mogu da kažem da ne mogu da dodam ništa na ono šta ste vi već pročitali u knjizi generala Rouza. On je bio glavni pregovarač u ime UN-a.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, gospodine Tomas, hvala vam.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Kej (Kay).

PRIJATELJ SUDA KEJ: Hvala, časnii Sude. Molim vas da prvo pogledamo dokument pod tabulatorom 20.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izvinjavam se i gospodinu Keju i gospodinu Tomasu. Naime ovo parče papira koje sam naknadno dobio, jednostavno sam prevideo iako sam se maločas osvrtao na njega. Gospodine Tomas, na ovom jednom papiru piše: "Izvor Tomas Roj Frensis, Markale I", to je ovaj papir koji mi je juče dat, ali on nema nikakav ERN. To je "information report", pretpostavljam da ga imate. Želeo bih samo da komentarišete ovo šta ovde kažete. Ovde kažete da ste, bolje da pročitam: "Svedok je rekao da su u roku od dva dana posle incidenta od 5. februara 1994. godine na pijaci na Markalama, on i njegova patrola izašli na mesto odakle je krenula vatra, to je bilo na severoistoku pijace. Svedok je primetio zapakovan minobacač od 120 milimetara u okviru linije sukoba na teritoriji koju su pod kontrolom držale snage bosanske Vlade. Svedok je izjavio da je taj minobacač primećen na mestu odakle je moglo da se puca na pijacu. To je bilo moguće. Ali svedok izjavljuje da dve nedelje do ovog incidenta na Markalama, on i drugi vojni posmatrači nisu imali mogućnost da pristupe teritoriji pod kontrolom bosanskih Srba u pravcu ispaljenja, iako im je taj pristup bio dozvoljen posle incidenta". Hteo bih da kažete po vašem najboljem znanju, gospodine Tomas, šta je vaše uverenje, ko je pucao, ko je napravio ovaj incident na pijaci Markale?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Bila su dva ili tri UN izveštaja uključujući i jedan koji je bio u *Predmetu Galić*. To je bio jedan preliminarni izveštaj koji su radili Francuzi. Prema tome, ja ne mogu ništa da dodam na to. Ja nisam učestvovao u daljim istragama. Vama su na raspolaganju ti UN izveštaji i ja ne mogu ništa da dodam u vezi s njima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam vas pitao za vaše mišljenje, ne o izveštajima nego šta je vaše najbolje saznanje o tome. U to vreme, vi ste tamo bili ...

SUDIJA MEJ: Ja nisam sasvim siguran, moguće je da jeste, ali je isto tako moguće da ovo nije u okviru kompetentnosti ovog svedoka da on na to odgovori. Da li imate profesionalno mišljenje?

SVEDOK TOMAS: Profesionalno mišljenje je da ne može da se ustanovi ko je to ispalio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da uzmemo da je vaše profesionalno mišljenje tačno, dakle nije moglo da se utvrdi ko je ispalio, ali počela je opšta histerija protiv Srba koji su odmah okrivljeni da su oni to ispalili. Je li to tačno, gospodine Tomas?

SUDIJA MEJ: Ja mislim da ovo prevazilazi okvire onoga o čemu može da svedoči ovaj svedok. Mi smo čuli i druge svedoke koji su govorili o ovom pitanju, ovaj svedok, naravno može da da svoje profesionalno mišljenje i to je već uradio. Dakle idemo dalje, izvolite gospodine Kej.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Hteo bih da se osvrnem na nekoliko stvari iz te vaše izjave koju ste dali novembra prošle godine, majore Tomas. Brojevi žrtava koji su objavljeni u izveštajima UN gde se govori o žrtvama artiljerijske i minobacačke vatre, nisu pravili razliku između civilnih i vojnih žrtava, je l' to tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Jeste.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ali isto tako ste rekli da, kad se radilo o evidenciji žrtava snajperskog delovanja, da ste tu pravili razliku između vojnih i civilnih žrtava?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I to ste radili na osnovu onoga kako ste vi klasifikovali te žrtve, na civilne ili ne?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Pa koristili smo onaj kriterijum koji sam već opisao, dakle vojno sposobni muškarci su smatrani vojnim žrtvama, vojnicima, a žene i deca su uvek smatrani civilima.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Hvala. A sada da pogledamo dokument pod tabulatorom 28. Ovo je dokument sa kojim ste vi upoznati, je li tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Molim da potvrdite da ja imam ovaj isti dokument koji drži gospodin Kej.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Nemojte da se brinete, ja ovde imam još dosta drugih papira. Ovaj dokument koji vi imate ima tri strane, ovaj koji ja

imam ima samo dve strane. Prva strana je ona na kojoj se opisuju zaraćene strane. Je li tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Jeste, tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I sada, molim vas, da analiziramo zajedno ovaj dokument. Dakle, on je sastavljen kao procena sa jedne i druge strane. S jedne strane ste imali bosanske vojnike, dakle Republike Bosne i Hercegovine, s druge strane ste imali snage bosanskih Srba.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I onda ste vi ovde rekli da su se bosanske snage ovde reorganizovale od proleća 1993. godine.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ja bih trebao da pojasnim ovo. Ovo je pripremljeno kao brifing za mene kad sam preuzeo svoju funkciju, dakle ovo su pripremili oni ljudi koji su mene pripremali da preuzmem tu funkciju.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Znači, to je bio njihov izveštaj o situaciji u to vreme?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Jeste, to je bio izveštaj o situaciji u vreme kada sam ja preuzeo funkciju.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I oni su vam rekli da su se bosanske snage reorganizovale u proleće 1993. godine?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: A to je bilo vreme kada su se vodili razgovori o Vens-Ovenovom planu (Vance-Owen Plan), je li tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Jeste, iako ja nisam bio u Jugoslaviji u proleće 1993. godine.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Procena, ukoliko pogledamo ono šta stoji na sredini strane, je da je bosanska strana imala otprilike 25.000 naoružanih ljudi u Sarajevu, od kojih se jedna trećina stalno nalazila na frontu.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne mogu da kažem ni da ni ne, pošto je ovo bilo pripremljeno za mene, kao početna informacija. Ovo su drugi ljudi pripremili za mene.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da li biste mogli da prokomentarišete, da kažete da li je vaš tim kompetentno pravio procene, da li su oni obično to dobro radili?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ja sam ovo prihvatio kao početnu informaciju kada sam preuzeo funkciju.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I znači kad ste preuzeli funkciju, vi ste prihvatili ovu cifru od 25.000 naoružanih ljudi u bosanskoj vojsci u Sarajevu?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I neki od komandanata su imali veoma slabu kontrolu nad svojim jedinicama. Ako sad pogledamo sledeću stranu, vidimo da tu stoji da je Rasim Delić, general, postao komandant.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: On je bio potpukovnik u JNA?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I ovde u izveštaju stoji da su snage bosanske vojske imale malo iskustva u JNA?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ali imali su oficire koji su bili obučeni u JNA?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, ali oni verovatno nisu išli u veoma dobru štabnu školu koja je postojala u Jugoslaviji.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Na drugoj strani oni su za vas pripremili procenu snaga gde se kaže da je bilo otprilike 1.000 ljudi na planini Igman. Ovde je opisan i sistem rotacije tih vojnika, kao i sastav snaga?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I ovo je bilo urađeno najverovatnije zbog toga da biste vi kao neko ko tek stupa na dužnost bili upoznati sa tim šta ga sve čeka?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I ovde u sredini strane stoji komentar, ovde gde se govori o Igmanu, da je prilično neverovatno da su odbrambene jedinice takođe bile okrenute u pravcu Hrasnice. Možete li to da nam objasnite? Samo malo iznad ovog dela gde govorite o srpskim snagama oko Sarajeva.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Za mene bi bilo normalno da odbrana postoji svuda okolo. Možda su oni smatrali da je Hrasnica bila slabo branjena ili više izložena napadima tako da je ta linija lako mogla da se probije. To je, naravno, zavisilo od procene bosanskog komandanta i to je meni bio indikator toga da taj deo nije dobro obezbeđen.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: A Hrasnica je mesto gde se nalazila bolnica?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Hrasnica se nalazila u podnožju Igmana. To je bila teritorija pod kontrolom bosanske strane, s druge strane aerodroma. Prema tome, nije se radilo o bolnici nego se radilo o veoma važnom strateškom području koje je pružalo pristup Igmanu i putevima koji su išli preko Igmana.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: A tu se nalazila i bolnica?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Kako se zvala bolnica?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne znam.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Zatim dalje, vi procenjujete srpske snage, o tome ste nam već dosta rekli ovde, rekli ste da su oni imali teže naoružanje koje se nalazilo u tom području, o tome smo već čuli, je l' tako?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Jeste. Čuli ste ono šta sam ja rekao da su snage bosanskih Srba imale više artiljerije, tenkova i oklopnih transportera.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: U ovom dokumentu nedostaje jedna strana, u ovom dokumentu koji je pod našim tabulatorom, ali vi imate drugu verziju koja je priložena uz vašu izjavu koju ste dali 10. novembra 2003. godine. Ovaj dokument koji ste malo ranije gledali, dakle to je poslednja strana gde postoji posebna procena za Igman.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ni ja nemam tu stranicu.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Nema veze. Svejedno ćete verovatno moći da odgovorite na to pitanje. Ostatak dokumenta opisuje kako je malo verovatno da će Srbi da pokušaju silom da zauzmu celo Sarajevo.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I to je bila vojna procena u to vreme u odnosu na ono šta se događalo u ratu između te dve strane?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Jeste. I to se slagalo i sa mojom procenom gde sam ja rekao da su bosanski Srbi stajali spremni oko Sarajeva.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Oni su koristili teško naoružanje, pucali su iz njega na grad, ali nisu imali dovoljno ljudi ili bar nisu imali dovoljno ljudi tamo da bi ušli i zauzeli grad?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Jeste, tako je. I bilo koji oficir bi vam rekao da je potrebno više ljudstva da bi se zauzela jedna urbana sredina nego jedna otvorena sredina. A tenkovi se mnogo manje koriste u urbanoj sredini.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: A ono sa čim ste se vi ovde suočili tokom vašeg mandata je zapravo bio jedan sukob između dve strane koji nije ličio na jedan totalni rat. Dakle, oni nisu išli na to da zauzmu strateški cilj, samo Sarajevo?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Pa moj odgovor bi bio da nisam siguran da su oni imali strateški cilj. Ja mislim da je to bio jedan plan kampanje za celu Bosnu i Sarajevo je nešto šta su Srbi želeli da zauzmu, a bosanska strana je imala određeno ljudstvo tamo koje su nameravali da dobro koriste, zato da bi promenili tok te kampanje.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Sada vas molim da pogledamo dokument pod tabulatorom 13, molim da se to da i svedoku tako da on može da prati. Prvih nekoliko strana je na francuskom, molim vas da okrenete stranu na engleskom. Dakle, datum je 22. januar 1994. godine. Časni Sude, vi ćete se setiti, kad je gospodin Ajris uveo ove dokumente, on je rekao da je to dokument pod tabulatorom 4, a to je greška zato što je to dokument pod tabulatorom 13 koji se odnosi na 22. januar, a ne dokument pod tabulatorom 4. Dakle, ovde se radi o tome da je došlo do napada koji je najverovatnije bio lansiran sa teritorije koja je bila pod kontrolom bosanskih Srba?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Dakle, pri dnu strane ovde stoji da su zaključili vojni posmatrača, uzimajući u obzir prethodni napad, da su oni zaključili da je napad mogao da potekne iz područja Stup, a to je deo Ilidže pod kontrolom Srba?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Dakle, ovo nije sasvim definitivno formulisano nego su samo rekli "moguće je". Sada, molim vas da pogledamo dokument pod tabulatorom 34. Ovde se radi o pitanju koje je delimično pokrenuo i gospodin Milošević, ali mislim da bi bilo korisno da to vidimo i u formi dokumenta. Ovo je bio dokazni predmet u nekom drugom predmetu i ovde se radi o tome da je šest UNPROFOR-ovih vojnika u dva oklopna transportera, da su oni otišli da spasu posmatrača koje su oteli vojnici bosanske strane i da su ih kasnije oslobodili, ali da su zadržali neku UN opremu kao i oklopni transporter, vidite li to?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, vidim.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Dakle, ovaj incident gde je meta bilo osoblje UN-a je nešto šta su izveli vojnici bosanske strane pod komandantom lokalnog vođe koji se zvao Kako. Mene interesuje status te osobe koja je bila komandant. Da li bi bilo ispravno da se kaže da je on bio pripadnik paravojske?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: On je bio iz Desete planinske brigade protiv koje su delovale bosanske snage u novembru.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ali je li on bio pripadnik paravojske do tog vremena?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Pa ja ne bih to rekao. Pitanje je kako vi definišete snage bosanske strane. On je bio pripadnik planinske brigade.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Mene interesuje kakav je bio status te jedinice koja je otela UN opremu i UN osoblje?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Koliko se ja sećam, oni su se smatrali pripadnicima Desete planinske brigade.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Dakle, oni su bili pripadnici zvanične bosanske vojske?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da, tako je, i kako je meni kasnije rečeno, ta brigada je kasnije bila raspuštena, to stoji u mom izveštaju.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ta krađa vojne opreme UN-a je bilo nešto šta se redovno događalo, bar vi to pišete u vašem izveštaju?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne, ovo je bio jedini takav slučaj gde ja znam da je iko oteo UN opremu i transporter tokom devet meseci koje sam ja tamo proveo, a taj transporter je kasnije bio vraćen.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: A šta je sa radio stanicama?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Pa radio stanice su bile nešto sasvim drugo, one su lako mogle da se prenesu i ja iz svog ranijeg UN iskustva znam da se to često događalo, to mi se desilo na Haitiju (Haiti). Ne meni lično, ali znam da su ljudi krali "Motorole" jer je to bila jedna vrlo poželjna stvar, pošto su hteli da čuju šta radi UN. A i vrlo ih je lako ukrasti, mnogo je teže ukrasti transporter.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ali francuske uniforme su mogle da budu ukradene od snaga UN-a?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Pa nije bilo rezervnih uniformi, a nisu skinuti vojnici, tako da mi znamo da su oni čuvali svoje uniforme. Uzete su lične stvari vojnika i znamo da je tu bilo kriminalnih elemenata. Na primer, posmatrači su izgubili novac koji su imali, ali najveći deo opreme je vraćen, osim stvari koje smo morali da tražimo i to je bilo reč o učešću francuskih oficira ...

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Nema potrebe da ulazimo u detalje toga u ovom trenutku, moje pitanje je pokrenuto u vezi sa krađom vojne opreme i čini mi se da je to nešto šta je pojašnjeno.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Je li to dovoljno pojašnjeno?

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da, hvala vam. A sada da pogledamo vašu izjavu, mislim da sudija Kvon (Kwon) ima tu izjavu, možda je to jedina kopija pred Pretresnim većem.

SUDIJA MEJ: Svi imamo tu kopiju. Koliko vam još treba, gospodine Kej?

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Još pet minuta. Sada gledam stranu 9 verzije na engleskom. Vama je gospodin Milošević postavio pitanje u vezi sa trećim paragrafom od dna, o istrazi koja je obavljena sredinom decembra 1993. godine o napadu bosanskih vojnika na nekoliko srpskih sela blizu Han Pijeska. U okviru ovog paragrafa ima još jedno pitanje, a to je sledeće. Vi tu kažete: "Saznao sam to iz obaveštajnih izvora i njihovog vazdušnog posmatranja područja". Ne želim da pitam ništa u vezi sa poverljivošću te informacije. Dalje se kaže: "Pokazuje se da od oktobra 1993. godine, pa na dalje postoji jedan obrazac uništavanja sela na isti način".

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Pa to je procena na kojoj sam ja zasnivao svoju informaciju, procena koja je meni bila na raspolaganju i ja ne mogu o tome ništa više da kažem.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ja ne želim da znam ništa više o izvoru informacije već me interesuje taj materijal koji vam je ponuđen. On je pokazivao da postoji jedan obrazac ponašanja u tom području, ponašanja tih snaga u odnosu na sela bosanskih Srba.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Pa problem tog snimanja terena iz vazduha je to da je ono samo pokazalo da su ta sela bila uništena, nije bilo nikakvih dokaza koji bi ukazali na koji način su uništena, zbog toga je bila potrebna istraga na terenu.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Istraga je obuhvatila samo nekoliko sela oko Han Pijeska i posle toga je zatvorena?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Pa to je bilo posle istrage u jednom selu i to je bio izveštaj Ujedinjenih nacija u vezi sa tom konkretnom istragom. To je taj izveštaj koji sam ja napravio.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da, i mi smo dobili kopiju tog izveštaja. Strana 10, pri dnu strane, četvrti red od kraja. Tokom pregovora oko prekida vatre, a to je bilo posle Vens-Ovenovog mirovnog plana, vi ste u svojoj ulozi pokušali da primenite prekid vatre između dve strane. Da li bi bilo ispravno na taj način generalizovati stvari?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: To je general Rouz i prekid vatre do kojeg je on doveo u februaru 1994. godine. Ja sam učinio najbolje šta sam mogao da se primeni taj prekid vatre.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da, vi ste zajedno sa drugima pokušavali da obezbedite funkcionisanje tog primirja?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: To je tačno.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Bosancima nije bilo dozvoljeno da imaju bilo kakvo oružje koje je bilo prikupljeno na planini Igman?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Tačno.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Na srpskoj strani, Pale su bile isključene iz tog sporazuma?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: To je sve što sam želio da pitam u vezi s tim. Ukupna procena se može izneti na sledeći način, bilo je provokacija na obe strane koje su dovodile do kršenja prekida vatre upotrebom snajpera, a onda je to dovodilo do uzvratne vatre i odmazde s druge strane.

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Hvala.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC AJRIS

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Majore Tomas, vi ste rekli da po vašem profesionalnom mišljenju nije bilo moguće odrediti ko je ispalio minobacačku granatu u incidentu na Markalama. Pomenuli ste da je bio izveštaj Ujedinjenih nacija i istraga u to vreme, a među njima i francuski izveštaj. Da li je po vašem shvatanju obavljena analiza kratera udara koji je stvorila minobacačka granata u to vreme?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: I da li je po vašem shvatanju ta analiza ukazala na pravac ispaljivanja granate?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Da li vam je poznat bilo kakav drugi izvor informacija do kojeg su došli oni koji su obavili istragu pored analize kratera?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Oni su pitali svakoga ko je mogao da čuje dolazak minobacačke granate. Pitali su agencije koje su obavljale patrolne da

procene da li je bilo bilo kakvog ispaljivanja iz jedinica koje su se nalazile na određenim položajima, da se proceni da li su one bile tamo i da li su one mogle da ispale tu vatru.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Da li je na osnovu toga moglo da dođe, na osnovu posmatranja osoba koje su se tu nalazile i na osnovu onoga šta su čule, taj eventualni zvuk minobacačke granate koja je izbačena, da li je po vašem profesionalnom mišljenju moglo da se dođe do zaključka koji bi se onda pojavio u izveštaju koji je napravljen?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Pa na osnovu onoga šta je meni podneseno u izveštaju, mi nismo imali dokaza. Mi nismo imali dokaza da utvrdimo ko je ispalio tu granatu.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Da li vam je poznato, da li je bilo koja osoba izjavila da je čula da je ispaljena granata i da li je podnela izveštaj bilo kojoj grupi koja je vodila istragu u to vreme?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Na žalost ne. Ja sam imao pristup samo jednom izveštaju i to je sveobuhvatna istraga koju su obavile Ujedinjene nacije. To je obuhvatilo i analizu kratera i ponovo u tom izveštaju se takođe iznosi ono šta sam ja već izneo pred Pretresno veće.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Da li se sećate imena osoba koje su bile uključene u tu konkretnu istragu?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Pa koliko ja znam, mislim da je istragu vodio pukovnik Gotije (Michel Gauthier), on je bio kanadski inženjer na terenu, inženjer kanadskih snaga koji je vodio tu istragu.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Na osnovu onoga šta ste jutros rekli, vi ste rekli da niste bili očevidac bilo kakvih srpskih napada na područje Sarajeva. Na kakve ste konkretno napade mislili?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Mislio sam jednostavno na vojne napade koji bi išli preko linija fronta s jedne na drugu stranu.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Možete li da nam onda tačno parafrazirati na koje područje mislite?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Mislim na područje Sarajeva.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Takođe ste unakrsno ispitivani u vezi sa temom granatiranja Koševske bolnice i vi ste rekli: "Primetio sam da su ispaljeni meci iz srpske artiljerije na područje bolnice". U vezi sa ovim zapažanjima da li ste primetili da je pogođena zgrada bolnice?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Ne sećam se toga.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Da li se sećate da li je izazvana bilo kakva civilna žrtva vatrom iz oružja bosanskih Srba koja je pala u blizinu područja Koševske bolnice?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Pa ne sećam se u ovom trenutku. Kada bismo pregledali sve izveštaje o situaciji, verovatno bismo to onda mogli da nađemo tamo.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Dakle, ako se to desilo, onda se to pominje u izveštajima o situaciji. Da li bi se onda na osnovu toga moglo pokazati da je bilo takvih žrtava?

SVEDOK TOMAS – ODGOVOR: Pa ako je bilo žrtava u bolnici, mi smo to onda uključili u naše izveštaje.

TUŽILAC AJRIS: Časni Sude, nemam više pitanja.

SUDIJA MEJ: Hvala lepo. Treba uvesti izjavu kao dokazni predmet pošto se na nju ekstenzivno pozivalo, a obeležićemo zbog identifikacije ovu etničku kartu. Gospodine Ajris, pošto se njome stalno bavimo, možda bi bilo dobro da je obeležimo u svrhu identifikacije. Dakle, ta karta treba da dobije sledeći "D" broj.

sekretar: To je D 215, obeležen u svrhu identifikacije.

SUDIJA MEJ: Onda bi možda bilo najjednostavnije da izjavi svedoka damo sledeći "D" broj.

sekretar: Broj D 216, obeležen u svrhu identifikacije.

SUDIJA MEJ: Ne, nema potrebe da se taj dokument obeleži samo u svrhu identifikacije.

sekretar: U redu.

SUDIJA MEJ: Majore Tomas, hvala vam što ste došli pred Međunarodni sud da svedočite. Sada je vaše svedočenje završeno, možete da idete. Sada bi bilo pametno da napravimo pauzu, napravićemo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najš.

TUŽILAC NAJŠ: Molim dopuštenje za 30 sekundi na privatnoj sednici.

(privatna sednica)

SUDIJA KVON: Sada smo na javnoj sednici. Molim da se vratimo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

SUDIJA MEJ: Da, gospodine Ajris, izvolite.

TUŽILAC AJRIS: Časni Sude, dokazni predmeti koji će da se uvodu uz sledećeg svedoka obuhvataju dve karte. Ne znam da li želite da oni budu deo dokaznog predmeta 343 ili da se njima bavimo na uobičajen način sa posebnim tabulatorima za ovog svedoka.

SUDIJA MEJ: Mislim da oni mogu da budu deo tog dokaznog predmeta pošto se bavimo ovim konkretnim svedokom.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da li mislite da izjave koje su uvedene treba da idu uz fasciklu dokaznih predmeta ovog svedoka, jer bi tako bilo lakše da se prate?

SUDIJA MEJ: Kakve izjave?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Izjave majora Tomasa koje su dobile "D" broj. Palo mi je na pamet da bi možda bilo bolje da se nalaze u glavnoj fascikli i onda možemo da ih sledimo kao tabulatore tog glavnog dokaznog predmeta.

SUDIJA MEJ: Dajte da malo razmislimo o tome. Ne predlažem da sada donosimo odluku o tome. Međutim zabeležićemo to i to ćemo da razmotrimo, a molim da se sada uvede sledeći svedok.

SUDIJA MEJ: Molim da svedok da svečanu izjavu.

SVEDOK KUČANIN: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Izvolite sedite.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC AJRIS

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Da li je vaše ime Mirsad Kučanin?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Početkom devedesetih godina da li ste bili policajac i radili u Sarajevu?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC AJRIS: Časni Sude, na sličan način kao i prethodni svedok, ovaj svedok je svedočio u *Predmetu Galić* i mi ćemo da prezentiramo rezime tog svedočenja.

SUDIJA MEJ: Molim da prvo celoj fascikli damo sledeći broj.

sekretar: Sledeći broj je 586.

SUDIJA MEJ: Hvala.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Ja ću da pokušam da skratim čitanje rezimea. Mirsad Kučanin je bio policajac u Sarajevu, pridružio se policijskim snagama 1984. godine i do 1992. godine je bio kriminalistički inspektor koji je vodio istrage o teškim zločinima kao što su bila ubistva. On je dalje svedočio na

sledeći način. Tokom rata, policija je nastavila da deluje. Ako je bosanska vojske, skraćeniica ABiH bila u nemogućnosti da odbije napad, onda su se pozivale određene policijske snage uključujući i pripadnike specijalne policije u pomoć. U nekim prilikama redovna policija je takođe pozivana u pomoć. Tokom rata, opštinska policija je vodila istragu o incidentima u kojima su ljudi bili ranjeni. Dok je svedok i još 20 kolega, kriminalnih inspektora, vodili su istragu o incidentima koji uključuju snajpersku aktivnost i granatiranje u kojima je bilo žrtava. Svedok je delovao u civilnom području i shodno tome, žrtve incidenata o kojima je on vodio istragu bile su uglavnom civili. Vodio je istragu o više od stotinu incidenata u kojima su poginuli civili. Ne seća se nijednog dana tokom rata kada nije bilo neke vrste napada na grad. Gospodin Kučanin je svedočio o nekoliko konkretnih incidenata o kojima je vodio istragu ili kojima je prisustvovao, uključujući i jedan u kome je devetogodišnji dečak pogođen i ranjen 22. jula 1994. godine, i drugi u kojem je dvogodišnja devojčica pogođena i poginula 28. jula 1993. godine. Takođe je svedočio o dva incidenta granatiranja do kojih je došlo 9. novembra 1993. godine. Posle podne toga dana, svedok je otišao na mesto na Alipašinom Polju, naselju u zapadnom delu Sarajeva gde je došlo do tog incidenta. U ovom trenutku bih zamolio svedoka da uzme pokazivač koji se nalazi na stolu sa njegove desne strane i da pokaže Alipašino Polje na karti. Možda možemo da stavimo kartu na ekran. Gospodine Kučanin, možete li da nam pokažete gde se nalazi Alipašino Polje? U zapisnik treba da uđe da je karta na kojoj svedok pokazuje u tabulatoru 12, dokaznog predmeta 586.

SUDIJA MEJ: Svedok pokazuje.

TUŽILAC AJRIS: Na mom ekranu se ne vide detalji na ovoj slici. Pitam se da li može da se slika popravi.

SUDIJA KVON: Gospodine Ajris, tabulator 12 je dokaz koji je prethodno imao broj P-3658. Da li sam u pravu?

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Da, u pravu ste. Minobacačka granata za koju je procenjeno da je bila kalibra 120 milimetara je pala unutar jednog jaza između dva betonska bloka koja su štitila improvizovanu učionicu koja se nalazila u jednoj stambenoj zgradi. Četiri osobe su poginule, među njima nastavnik i troje dece, a 21 osoba je ranjena, među njima uglavnom deca. Istog dana, posle tog incidenta još jedna granata od 120 milimetara, minobacačka gra-

nata pala je nekih 200 metara dalje od tog mesta na trgu Rada Končara u Alipašinom Polju. Tu je u blizini bila kadrovska služba jedinice "Kulin Ban" i u njoj su uglavnom radile žene. Tri civila su poginula, a približno 18 ranjeno. Kasnije je još nakoliko njih preminulo, podleglo ranama. Istraga koja je uključila balističkog stručnjaka ustanovila je da je pravac vatre za obe granate bio iz Nedžarića, a deo Nedžarića je bio pod kontrolom vojske bosanskih Srba. Bilo je obavezno da svaki istražni tim uključuje i balističkog stručnjaka, šta je značilo da su često svedok i njegove kolege istražitelji bili u mogućnosti da procene gde bi mogao da bude izvor vatre. Mnogi od tih izvora su postali zloglasni. Nije bilo varijacija u izvorima vatre tokom celog rata. Gospodin Kučanin je označio kartu koja je tabulator 12, dokaznog predmeta 586 i na njoj je označio mesta odakle je ispaljivana vatra vojske bosanskih Srba. On je svedočio da su te lokacije određene u vreme istraga koje je on ili vodio ili u njima učestvovao. Između septembra 1992. godine i avgusta 1994. godine on je obavio oko 20 istraga kao vodeći istražitelj, a učestvovao je u još oko 20 istraga. Područja koja je označio gospodin Kučanin u vezi sa izvorom granatiranja su sledeća. Područje sela Mrkovići je označeno slovom "A". Gospodine Kučanin, možete li da nam pokažete slovo "A" na ovoj karti? Možda bismo mogli da zumiramo tako da se vidi to slovo na karti, ja ponovo ne mogu da vidim to jasno na svojoj karti, ne znam da li kontrast može malo da se popravi. Područje Mrkovića je područje iz kojeg je granatiran gornji deo Sarajeva, Stari Grad i opština Centar. Svedok je rekao da je bio član tima koji je vodio istragu o incidentu granatiranja Markala u februaru 1994. godine i on smatra da je granata došla iz tog područja. Slovo "B" se odnosi na Borje. Ono se ne vidi na karti, ali se nalaze istočno od grada, dakle desno na karti. Molim vas pokažite nam gde se nalazi slovo "B", odatle je došla teška artiljerijska vatra. Dok svedok pokazuje na to mesto, možda bi sada kamera mogla da zumira taj deo karte. Molim vas pokažite nam ponovo slovo "B" na karti. Molim da na ekranu vidimo taj deo karte. Zatim planina Trebević, to je položaj "C", molim vas pokažite nam taj položaj. Na njemu je u stvari bilo nekoliko položaja sa kojih je ciljan gornji deo grada, dakle stari deo grada je ciljan sa ovog položaja. Sledeći položaj je položaj "D", Zlatište, na jugozapadnom delu planine Trebević, tu se u blizini nalazila kasarna. Hvala. Odatle je granatirano Sarajevo. Položaj "D", Miljevići, molim vas pokažite nam taj položaj, hvala. To je takođe bio zloglasni izvor vatre i tu je bila postavljena artiljerija. Vraca, položaj "E" nalazi se odmah iznad Grbavice, to je bio izvor minobacačke i artiljerijske vatre na centar Sarajeva, centar Sarajeva je bio izložen tom položaju. Položaj "F", Gavrića Brdo. Svedok nije mogao da

bude precizan u vezi sa lokacijom brda i to je približno položaj "F". Molim vas, pokažite slovo "F". Odatle je ispaljivana artiljerijska vatra na Dobrinju. Molim vas pokažite nam gdje je Dobrinja. Hvala. Meljine, položaj "G". To je bio položaj na kome se nalazila pravoslavna crkva odakle je ciljano Dobrinja minobacačkim granatama. To možemo ponovo da vidimo ako kamera zumira taj deo karte. Molim vas takođe nam pokažite Lukavicu, ona se nalazi tu u blizini. Možemo li da vidimo taj položaj? Hvala. Nedžarići, položaj "H", tu je bila vojna kasarna bosanskih Srba iz koje je granatirano Alipašino Polje i Alipašin most. Molim vas pokažite nam ponovo položaj "H". Pokažite nam ponovo Alipašino Polje, molim vas. A sada, molim vas, pokažite Alipašin most. Hvala. "Šumarska škola" je položaj "I", da li možemo to da vidimo na ekranu, bila je izvor artiljerijske i minobacačke vatre na delove Iliđe koje su držali Bosanci i Sokolović kolonije i Hrasnice i Igmanskog puta. Pokažite nam, molim vas, područja Iliđe, možemo li to da vidimo na ekranu, hvala. Sololović kolonija, hvala, Hrasnica i Igmanski put. Sledeći položaj je položaj "J", to je Paljevo sa kojeg je granatiran ceo donji deo grada uključujući oblast Rajlovca i Buča Potok. Molim vas pokažite nam područje Rajlovca i Buča Potoka. U redu. Položaj "K", Krivoglavci blizu Vogošće, to je bio izvor minobacačke vatre na područje Vogošće. Položaj "L", molim vas pokažite nam položaj "L", to je Blagovac, da li možemo to da vidimo na ekranu? To je bio izvor tenkovske i minobacačke vatre na bosanski deo Vogošće. Molim vas, pokažite nam Vogošču. Hvala. Položaj "M", Polimlje, molim vas pokažite nam to. To je jedno široko područje na kome se nalazi mnogo mesta sa kojih je ciljan centar Sarajeva artiljerijskom i minobacačkom vatrom. Zatim položaj "N", Kromolj, molim vas pokažite nam to. To je bilo područje odakle je ispaljivana artiljerijska vatra na Koševski stadion i na područje koje se zvalo Bare. Vidite gde su na karti Bare, molim vas pokažite. Braka, hvala, i put koji povezuje te krajeve sa gradom. Kasarna na Lukavici, položaj označen sa "O" je imao tešku artiljeriju odakle su gađani niži delovi grada, to znači od kasarne "Maršal Tito" na niže, uključujući opštinu Novo Sarajevo i Novi Grad. Zatim položaj "P", kasarna "Rajlovac", mi smo već pokazivali Rajlovac, odatle je ciljan Sokolac. Molim vas pokažite Sokolac, hvala vam. Svedok je takođe pokazao odakle je gađano snajperima. Jedan od prvih izvora snajperske vatre je Špicasta stena. Molim vas, pokažite položaj broj 1 gde se nalazi Špicasta stena. Dakle, to je bio dobro poznati izvor snajperske vatre koji je prouzrokovao mnoge civilne žrtve, odatle je ciljan stari deo grada. Broj 2 su Osmice. Svedok je svedočio o tome kako se na grad pucalo iz oružja koje je poznato kao "sejač smrti" i snajpera. Uglavnom se pucalo odatle i

sa Vraca. Hoćete li molim vas da nam objasnite šta je to "sejač smrti", odakle to oružje koje je poznato kao "sejač smrti"?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Pa to je ovaj, naziv koji je nastao. "Sejač smrti" ima brzu paljbu, a inače se radi o puškomitraljezu, to je automatsko oružje. Znači automatski puškomitraljez koji ima noge, naslon. U Vojske Jugoslavije su imali to oružje sa optikom, pa su korišteni za lakše očitavanje ciljeva, a poslje ih je naslijedila srpska vojska u Bosni i Hercegovini.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Svedok je takođe pokazao neka područja koja se nalaze iznad Grbavice, zapravo Jevrejsko groblje koje je označeno brojem 3. Hoćete li, molim vas, da pokažete broj 3? Molim vas, možete li da nam konkretnije pokažete gde se tačno nalazilo ili se nalazi to groblje? Pokažite nam groblje. Svedok pokazuje jedno šire područje na karti odmah s desne strane od broja 4. Hvala. Gornji Kovačići, molim vas pokažite to mesto. Mislim da ste to već uradili, zatim područje Vraca, odmah do škole MUP-a, pokažite broj 5, molim vas. Područje od mosta Vrbanja do mosta Bratstva i jedinstva uključujući četiri solitera u Lenjinovoj ulici koji su imali otprilike 15 spratova i koji su označeni linijom i brojem 3. Takođe, tri solitera koji su poznati kao Trgovački centar na Grbavici. Ciljan je centar grada i Titova ulica šta je dovelo do velikog broja civilnih žrtava. Ovaj deo je manje više činio jedan trougao i taj trougao je označen brojem 4. Molim vas, pokažite nam to. Hvala. Svedok je označio raskršnicu sa krstom i brojem 5 i krugom, označujući mesto gde je više civila poginulo kad je otvarana vatra iz tih solitera. Dakle, to je raskrznica Maršala Tita i Đure Đakovića. Pokažite nam, molim vas, to mesto koje je označeno krugom i krstom. Hvala. Svedok je radio na tri istrage vezane za tramvaje koji su pogođeni sa ovog područja. Mesto gde su se tramvaji nalazili kada su bili pogođeni su označeni krstovima i brojevima 6, 7 i 8. Pokažite nam to, molim vas. Svedok je takođe označio zgradu "Metalka" sa krstićem i brojem 2, pokažite nam to, molim vas. Da li je to bio izvor vatre ili meta?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Izvor vatre.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Svedok je takođe rekao da je jedna od najopasnijih ulica za civile bila Tračanska ulica, molim vas, pokažite nam gde se to otprilike nalazi?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Trščanska.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Hvala vam za to. I dok vi to tražite, ja ću da kažem da je svedok rekao da je područje gde je bilo opasno obuhvata prostor sve do mosta "Bratstva i jedinstva". Molim vas pokažite nam to područje. Svedok je rekao tokom svedočenja da je ovde poginulo na desetine civila. Broj 6 je Ozrenska ulica. Molim vas, pokažite nam gde se nalazi Ozrenska ulica. Dakle, to je isto mesto otvaranja vatre. Zatim, Zagorska ulica broj 7, molim vas pokažite to. Svedok je rekao da je ustanovljeno da je odavde ispaljena vatra kada je ranjen devetogodišnji dečak i to je ustanovljeno tako što je povučena linija do mesta gde su nađeni meci. Milinkladska ulica, molim vas, pokažite nam to, to je broj 8. Svedok je plavim linijama označio područje koje je bilo gađano iz ove tri ulice koje su zaokružene i sa velikim slovom "Z". Molim vas, pokažite nam gde se to nalazi na karti grada. Da, to je vidite, to je severno od tog položaja. Recite nam, u geografskom smislu, kako možemo da položaj te tri ulice uporedimo, kakav je taj položaj u odnosu na nadmorsku visinu i u odnosu na to područje označeno sa brojem "Z"? Da li su to ulice na istoj nadmorskoj visini, na istoj ili na nižoj?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Pa to je jedno brdo sa tri strane Sarajeva, a one su raspoređene da imaju puno tih uličica paralelno sa ulicama u gradu i vertikalno. Uglavnom, to je brdo koje se nalazi na višoj nadmorskoj visini u odnosu na ostatak grada.

TUŽILAC AJRIS – PITANJE: Hvala vam, a sada vas molim da pokažete broj 9, to je ulica Miroslava Krležje, to je ulica u Dobrinji iz koje je otvorena vatra na područje Dobrinje pod kontrolom bosanske strane. Hvala vam. A sada broj 10, položaj koji je označen brojem 10, položaj koji je bio naročito opasan, naročito kada se išlo sa Lukavičke ceste i Ante Babića. Hoćete li da nam, molim vas, pokažete gde se to mesto otprilike nalazi na mapi, dakle Nedžarići? Svedok je označio četiri ulice jednim krugom i velikim slovom "Y", to je područje gde je bilo puno žrtava snajperske vatre. Zatim imamo broj 11, to je kasarna "Rajlovac", svedok je čuo od drugih istražitelja da je na Sokolje gađano sa ove tačke. I konačno položaj 12, Kromolje, hoćete li da nam to pokažete? Dakle, odatle je pucano na severni deo grada. Gospodine Kučanin, ovi izvori vatre, dakle mesta odakle je otvarana vatra, da li je ovo važno za celo vreme trajanja rata u Sarajevu?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ma, upravo od početka rata do kraja sa tih mjesta se, ovaj, najviše pucalo po Sarajevu, mada je bilo i drugih mjesta, ovaj, ali ova su kroz iskusto moje i mojih kolega nekako bila, kako bi, onaj, angažovanija u pucanju na Sarajevo.

TUŽILAC AJRIS: Hvala, nemam više pitanja, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Kučanin, na drugoj strani vašeg iskaza od 4. septembra 2000. godine u pasusima 4 i 5 naveli ste da je u zoni policije grada Sarajeva pre rata bilo 10 policijskih stanica, od kojih su četiri posle izbijanja rata ostale pod kontrolom Vlade BiH, kako kažete, dok je ostale preuzela srpska policija. Je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, došlo je do raspada sarajevske policije na onu pod kontrolom, vi kažete Vlade BiH, i pod kontrolom srpskih vlasti sa Pala, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: To je bilo nasilno preuzimanje policijskih stanica od stane vojske, policijskih snaga srpskih, normalno i ovaj, rezervnog sastava vojske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pod kontrolom Vlade BiH su ostale policijske stanice iz opština Centar, Novi Grad, Novo Sarajevo i Stari Grad. To su takođe sarajevske centralne opštine, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa pod kontrolom srpskih vlasti sa Pala su bile stanice iz opština Pale, Ilidža, Trnovo, Hadžići, Ilijaš i Vogošće, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To su periferne opštine, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Pa moglo bi se reći da Ilidža i Vogošća su bliže gradu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali u svakom slučaju su periferne u odnosu na ove centralne, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa da li je tačno, gospodine Kučanin, da je pre rata, upravo u perifernim delovima Sarajeva i u selima oko Sarajeva živelo većinsko srpsko stanovništvo dok je muslimansko stanovništvo činilo većinu u centralnom delu grada, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Pa ne bih se ja složio, mada ne znam, ovaj, ja znam u Ilijašu, ovaj, je živjelo tu srpsko i muslimansko možda, smiješno je reći, ali neko l'ko stotina stanovnika je bilo više srpskog stanovništva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, a da li je ta podela tih policijskih stanica na ove pod srpskom kontrolom i ove pod kontrolom Vlade BiH došlo upravo otprilike u skladu sa tom teritorijalnom rasprostranjenošću stanovništva na području grada Sarajeva?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ja sam maloprije rekao, došlo je do nasilnog zauzimanja tih ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne govorim sada o načinu nego kažem eto, ta pojava, je li ona situirana upravo na one delove gde je bilo i stanovništvo većinski srpsko ili većinski muslimansko?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ja sam malopre rekao za Ilijaš, isto tako za Vogošće je, onaj, nije bilo više srpskog stanovništva. Ovaj, u Hadžićima takođe je bilo tu negdje, u Trnovu takođe, ali ja sam naglasio i dijelovi grada Sarajeva, ovaj, su zauzeti od strane srpske vojske, čak do Grbavice, što ne mora značiti da je ovaj, cilj, bio podijela po nacionalnom koje gdje više živio, onaj, gdje je kojeg stanovništva ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne govorim ja ni o cilju ni o načinu nego govorim o faktičnom stanju. Je li to otprilike sledilo neko faktičko stanje?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ja vam sa sigurnošću ne mogu odgovoriti, ali odgovorio bih vam, jer ne znam, onaj, ja znam za Ilijaš sigurno, jer sam živio tamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala vam lepo. U pasusu 5, na strani 2 istog iskaza, pošto ste vi dali tri iskaza, ja moram da vam skrećem pažnju na te iskaze. Ukazali ste u pogledu onih stanica pod muslimanskom kontrolom da je ostalo stotinak policajaca da održava sve četiri stanice. To je prilično mali broj za četiri stanice. Da li to znači da je u tim stanicama bilo

policajaca Srba i da su ih oni napustili i pridružili se srpskoj policiji i vojsci, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Upravo tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su stanice napuštali i policajci Hrvati i Muslimani?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ja koliko znam nisu, jer sam ja došao na posao, ovaj, tog dana kad je puklo, bilo je Srba dobar broj u stanicama, ovaj, Muslimani su svi došli na posao, jedan dio Hrvata se nije javio, bili su u gradu, međutim konsolidacijom policije i oni su se vratili. Srbi, oni koji su mislili, odmah su otišli, ovaj. Otišli su u Ilijaš, na Pale, šta ja znam, gdje je ko raspoređen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro u vašem iskazu iz 1995. godine govoreći o mestima sa kojih su ispaljivane granate, vi navodite, citiram vas, to je strana 01039347, u pasusima 4 i 5. Citiram vas: "Kad se ta mjesta obilježe na karti, možete vidjeti da je Sarajevo potpuno okruženo položajima armije bosanskih Srba odakle je grad granatiran. Armiji bosanskih Srba je bilo veoma lako izabrati ciljeve u gradu, zato što su poznavali grad i mnogo je njih prije rata živelo u Sarajevu". To je ono šta vi kažete, je l' tako? Dakle, iz vašeg iskaza proizilazi da je značajan broj pripadnika jedinica Vojske Republike Srpske koje su se nalazile oko Sarajeva bio iz samog grada Sarajeva, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da, dobar deo je izašao iz Sarajeva i pridružio se vojsci bosanskih Srba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, bio iz samog grada Sarajeva. Ja vas molim kad odgovarate da odgovorite rečima, pošto klimanje glave ne ulazi u zapisnik.

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To znate kao policajac. A recite mi, molim vas, zašto su oni napustili svoje domove u gradu i otišli u okolna brda?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Po mojoj proceni, SDS je izdao proglas srpskom narodu da se, ovaj, napusti grad Sarajevo, jer su oni planirali u kratkom blickrigu (blitzkrieg), to jest jednom brzom intervencijom zauzeti vitalne ciljeve u Sarajevu

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači po nalogu SDS-a su oni otišli, nisu ni iz kakvih drugih razloga. To je ono što vi tvrdite?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Dobro, možda mali broj, izvinjavam se, iz straha, ovaj, većina je otišla da bi se vratila kao pobjednici u Sarajevo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi od čega su se plašili ti iz straha koji su otišli?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Pa vjerovatno, ko i ja sam, svi smo se plašili, nismo znali šta nas čeka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi dalje u tekstu i istom iskazu, na istoj strani, u sedmom pasusu, navodite da su mnogi pripadnici Vojske Republike Srpske pre rata radili u Geodetskom zavodu odakle su poneli svoje karte grada. Sličan je slučaj i sa Arhitektonskim fakultetom, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je dakle jasno da su se oko Sarajeva u jedinicama Vojske Republike Srpske nalazili stanovnici tih okolnih sela i prigradskih naselja kao i stanovnici samog centra Sarajeva koji su izbegli u brda?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Tačno. Uz pripadnike Jugoslovenske narodne armije koji su se tu ukopali dva mjeseca pre izbijanja rata u Sarajevu, koji su doneli oružje, artiljeriju i sve ostalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja govorim o celom vremenu rata, a ne o postojanju Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Dakle, pitanje je da li je jasno, vi govorite da su mnogi otišli, pa otišli u brda, mnogi radili u raznim institucijama pa otišli, znači u jedinicama Vojske Republike Srpske, govorim dakle o Vojsci Republike Srpske, su bili stanovnici upravo tih okolnih sela i prigradskih naselje i stanovnici centralnog dela Sarajeva koji su otišli tamo. Neki na poziv, neki iz straha, neki iz drugih razloga koje vi ne možete da pominjete ili pretpostavljate, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Tako je, ali vi isto znate da je jugoslovenska armija bila do 16. juna do 18. juna u gradu Sarajevu i oko Sarajeva, Jugoslovenska narodna armija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, o tome kako se, kako je izašla Jugoslovenska narodna armija iz Sarajeva, to vi bolje od mene znate i pod

kakvim okolnostima, ali vi o tome ne svedočite, pa vas ja o tome zato i ne pitam. Pitam vas dakle, ako ovo konstatujemo, o kakvoj može agresiji da se govori, o kakvoj vi agresiji govorite? Evo, recimo na strani koja završava 3370139337, poslednji pasus, pominjete agresorske položaje. Na strani 344, u prvom pasusu govorite o agresorskoj strani i tako dalje. Prema tome, o kakvoj, vi kad govorite o agresiji, okupaciji, jer kažete u iskazu iz 1995. godine na nekoliko strana: "Teritorija koju je okupirala armija bosanskih Srba". Zar nije jasno da se u gradu Sarajevu na liniji koja je pre rata razdvajala delove sa većinskim muslimanskim stanovištvom, dakle centralni deo grada i delove sa većinskim srpskim stanovištvom, dakle periferiju i okolna sela, formirala linija fronta sa čije su obe strane dominantno dolazili ljudi iz tih krajeva? Je l' tako, gospodine Kučanin?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ma nije, ovaj, gospodine Miloševiću. Ja sam vam rekao, mnoga sela su bila naseljena Muslimanima. Vi uzmete dio Ilijaša, opet govorim gornji dio Ilijaša, uzmete Vogošću, pa ovaj ja ne mogu se uopšte složiti s tim da je po liniji, etničkoj liniji formirana linija odbrane. Jer nije tako, ovaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: A još bih vam samo odgovorio na prvo, u stvari na vašu konstataciju. Odakle je došao Ratko Mladić u Bosnu i Hercegovinu, odakle Milutin Kukanjac ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ja znam ...

prevodioci: Molim vas da se ne preklapate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Kučanin, koliko ja znam, Ratko Mladić je iz okoline Sarajeva kao i vi. Nije se rodio ni u Srbiji, ni u nekoj drugoj republici, nego upravo iz okoline Sarajeva, a bio u JNA do stvaranje Vojske Republike Srpske kao što je i vaš Delić bio u JNA. Kao što je i onaj, kako se zove onaj komandant Petog korpusa ...

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Dudaković.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dudaković bio u JNA, kao što je Naser Orić bio u JNA ili u policiji ili ne znam gde. Kao što su mnogi oficiri vaši, Sefer Halilović koji je bio vaš prvi komandant, za razliku od Ratka Mladića koji je rođen u Trnovu tamo negde, nekoliko kilometara od Sarajeva, Sefer

Halilović je rođen u Prijepolju, u Srbiji. I nikad nije ni službovo u Bosni i Hercegovini ...

SUDIJA MEJ: Ne, ne, vi ovde ne svedočite. Doći će vreme za to ukoliko budete želeli, ali sada ne svedočite. Vi bi trebalo da postavljate pitanja ovom svedoku. Dakle, postavite mu pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To i činim. U poslednja dva pasusa na istoj strani vi kažete: "Komanda bosanskih Srba dala je Srbima koji su prije rata radili u tim institucijama, a to je Geodetski zavod ili Arhitektonski fakultet, upute da krenu iz grada i sa sobom ponesu karte". "Ovo su", to citiram vas, "dokazi da je i prije početka rata armija bosanskih Srba namjeravala da opkoli grad i raspolaže svim informacijama za granatiranje grad". Otkud vi znate za ta uputstva, kako vi kažete, komande armije bosanskih Srba? Ljudi koji su radili u tim institucijama verovatno su imali karte, i vi ste imali karte i oni su imali karte, svi ste bili stanovnici Sarajeva.

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Vama mora biti jasno da su mnogi ljudi ostali u Sarajevu, da su i Srbi ostali u Sarajevu i da do podataka ovakvih koje sam ja naveo nije bilo teško doći. A drugo, *de facto* tamo smo našli prazne prostore gdje su bile ovaj, znači odložene te karte, gdje mnogi ljudi su sami dolazili i priznavali. Ja znam, mi smo, ovaj, ja sam možda najobjektivniji policajac u gradu bio, jedan od najobjektivnijih. Moja žena je rođena Beograđanka, možda nisam to trebao reći, ali ja sam zaista objektivan i kad god sam razgovarao sa tim ljudima, normalno da se mogu meni obratiti za zaštitu ili bilo šta, sami su mi pričali o takvim stvarima. Mnogi su ostali jer nisu imali kud, pod stare dane kaže: "Ja neću". Predavali su oružje nama, jer su ih naoružali ovi iz SDS-a, predavali oružje, predavali raznorazne spiskove tih formiranih jedinica i svega, ljudi koji su za šta zaduženi. Ja sam čak dobio informaciju čovjeka koji mene treba ubiti od mog kolege. Tad sam se sklonio, otišao sam u drugu službu, mislim, to nije teško saznati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Kučanin, kad kažete ostali su Srbi u Sarajevu, pa valjda vam je poznato da niko nije mogao da izađe iz Sarajeva? To je bila zabrana izlaska iz Sarajeva, da vaše vlasti nisu dale. Pošto svedočite o snajperima ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Dajte svedoku da odgovori na to pre nego što predete na nešto drugo. Optuženi ovde iznosi da vlasti u Sarajevu nisu dozvoljavale ljudima da napuste grad. Je li to tačno ili nije?

SVEDOK KUČANIN: Pa ja ću vam reći, ja sam suprugu tada htio poslati u Beograd tada. Međutim uz veliki plač, nije htjela. Ovaj, avioni Jugoslovenske narodne armije, transportni avioni i ostali avioni su svakodnevno sletali na aerodrom kojim su odlazili iz Sarajeva. Jugoslovenska narodna armija je držala aerodrom pod kontrolom, okupirala ga, zauzela i samo ti avioni su mogli sletati i uzleteti. Tada je masa, masa, najveći dio stanovništva Sarajeva, to jest srpskog stanovništva napustio Sarajevo u pravcu Beograda i drugih dijelova Srbije. Otišlo je i muslimanskog stanovništva, jer narod je u početku vjerovao u tu Jugoslovensku narodnu armiju i ja sam, al' kad smo vidjeli da je to Đavo odnio šalu, kasnije Muslimani nisu išli u tom smjeru. Možda jesu, u manjem broju, ali tada znači otvoreno je bilo, nije bila vlast tada ni formirana, nije uspjela se ni konsolidovati nakon napada na Sarajevo. Znači niko nije spriječavao te ljude da odlaze, prekonoc' su dolazili transporteri vojni ili bilo kakvi, na Grbavici ljudi su pješke prelazili. Na tim transporterima sam svojim očima vidio jugoslovensku zastavu. Ti ljudi su odlazili na aerodrom, pa sa aerodroma dalje ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Kučanin, toje bilo na početku i kad se povlačila JNA, a i kad su prevoženi članovi porodica pripadnika JNA i tako dalje. Ja govorim o vremenu rata o kome vi svedočite, dakle od kog vremena se nije dalo nikome da napušta Sarajevo, po odluci vlasti u Sarajevu?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ja ne znam za takvu odluku. Ja znam da svi vojni sposobni nisu trebali napustiti. Mi nismo, trebala su razna odobrenja. Ali napustiti Sarajevo u okruženju kakvo se, ovaj, vidi na ovoj karti iza mojih leđa je bilo nemoguće. Nemoguće. Proc' između dvije linije da neko ne puca, niko ne zna ko ide da li ide ovaj ili onaj, mislim nemoguće. Posle su organizovani razni konvoji, međunarodne organizacije su dolazile, ljudi su izlazili autobusima, snalazili su se na razne načine, to je pod pratnjom međunarodnih snaga i tako su napuštali. A napustiti Sarajevo bez veze negdje, nije se moglo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li tačno da je bila zabrana za građane da nisu mogli da napuste Sarajevo?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ja sam vam rekao, ja za takvu zabranu nisam čuo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi ne znate, ne znate. Dakle, da li je ono šta ste naveli, dakle o ovoj podeli policijskih stanica, o učešću Srba stanovnika Sarajeva u borbama oko grada, to ja uzimam iz vaše izjave, zar to ne govori da Srbi nisu opkoljavali grad već su zauzeli položaje tamo gde su živeli ili tamo gde su se našli kad su objektivno isterani iz centralnog dela grada? Je l' tako ili nije?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ma nije tako, mislim, tu ima mestimično, ali ja vam ne mogu dati precizan odgovor, potvrdit nešto kad je to izmješano. Ima i ovoga i onoga, ovaj. Pa evo, ja ću vam malo toj podijeli, ja sam zaboravio spomenuti. Policijska stanica Novo Sarajevo, na ovoj karti, ja ću ako dozvolite pokazati gdje se nalazi. I Novi Grad, policijska stanica, ovaj, to je u centru Sarajeva. Mi smo ti noći vodili borbe, ovaj, sa vojskom i srpskom policijom, da ne zauzmu i te dvije stanice. I one su trebale bit zauzete. Znači tu nije bilo uopšte neke da ja kažem, etničke podjeljenosti tako, koja bi bila kao linija razdvajanja. Novo Sarajevo se nalazi u užem centru Sarajeva i Novi Grad, takođe. I tu je bio pokušaj, poginulo ih je dosta, ovaj, ljudi prilikom spašavanja. I Radio televizija, vi znate gde se Radio televizija u Sarajevu nalazi, isto je u nekol'ko navrata vršen, ovaj, da se zauzme napad, da se zauzme ta zgrada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja ne govorim sad o tome, a vi niste u ovim svojim izjavama svedočili o tome. Ja zbog ograničenog vremena se ograničavam samo na izjave. Vi, dakle tvrdite da nije bio zabranjen izlazak iz grada.

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ne, ja ne znam za takvu naredbu da je neko, ja nisam uopšte bio neki visoki funkcioner ili neka ličnost koja je morala to znat'. Uglavnom, znam kad je proglašeno vanredno stanje, ono se odnosilo, i mobilizacija, ovaj, znači ljudi kol'ko je bilo oružja da se brani grad da svi ovaj, punoljetne osobe ovaj, od 19 godina, ne znam kol'ko godina, pa do 55 godina koliko već života su podlijegali toj mobilizaciji. Znači ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to razumem, ali da li vam je poznato, da ako vam nije poznato da su vlasti u Sarajevu zabranile izlazak stanovništva iz grada, da li vam je poznato da srpske snage oko Sarajeva nikome nisu branile da izađe preko njihove teritorije?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Je li vama poznato da su srpske snage pucale na autobuse, evakuacije djece, male djece, da je tom prilikom poginula beba od dva mjeseca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je tragičan događaj, to je nesumnjivo, ja te događaje ne znam, ali mogu da pretpostavim da je tih događaja bilo. Međutim, moje pitanje je bilo da li znate da Vojska Republike Srpske nije sprečavala bilo kog civila da izađe iz Sarajeva?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: A jeste, čini vam se, itekako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, samo pitam, vi kažete ne i možemo da idemo dalje. Iz vašeg iskaza bi se dalo, gospodine Kučanin, zaključiti da je muslimanska strana dočekala rat potpuno nespriprema i nenaoružana, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto po dokumentima koje ja imam i činjenicama to nije tako, moje pitanje glasi da li vam je poznato da je ova Stranka demokratske akcije Alije Izetbegovića još od proleća imala ovo vojno krilo, zapravo Patriotsku ligu? Jeste čuli za tu organizaciju, jeste imali informaciju o tome, jeste čuli za formacije?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ja nisam, onaj, pripadnik, znači, čuo sam za Patriotsku ligu i ovaj, kada se sve sabere, žao mi je što nisam bio član Patriotske lig', jer je prva ostala i organizovala se, uz normalno policiju, ovaj, da brani ovu zemlju. A njihovu samu organizaciju ne znam, jer nisam, ovaj, bio pripadnik.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, ali poznato vam je da je formirana 31. marta 1991. godine?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Taj se dan i slavi kao "Dan Patriotske lige" tamo.

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ja vam kažem, nisam bio pripadnik, a to u medijima ne vidim da se to baš slavi, da su to neke proslave.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa tako se obeležava za one koje to interesuje. Vas možda ne interesuje, što je svakako dobra strana vaša lično, ali

pretpostavljao sam da to znate. Ako ne znate, mi idemo dalje. Pa jeste imali prilike, pošto živite u Sarajevu, je l' tako da na primer, tokom januara 1999. godine u sarajevskom "Oslobođenju" vidite ovaj feljton Šefka Hodžića pod naslovom "Meho Kariših Hemo: Tajne Patriotske lige" u kome se detaljno govori o nastanku, strukturi, delatnosti ove paravojne organizacije u to vreme? Je l' vam to sve nepoznato?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ja bih vam vrlo rado odgovorio, ali zaista to nisam čitao. Ja "Oslobođenje" ne čitam, čitam druge novine koje su mi bliže.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro. I ne znate da se zvanično obeležava taj dan 31. mart kao "Dan Patriotske lige", ni to ne znate?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li vam je poznato da je ulica Hasana Brkića, takođe Muslimana i Partizana iz Narodno-oslobodilačkog rata, a jedna je od najvećih sarajevskih ulica dobila novo ime i sad se zove Ulica Patriotske lige? Bar to znate.

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li vam je poznato da je, da je u ovim amandmanima na Ustav Bosne i Hercegovine koji su doneti u leto 1990. godine zabranjeno, pored ostalog, političko organizovanje i delovanje usmereno na ugrožavanje teritorijalnog integriteta SFRJ? To je bilo saglasno sa Ustavom SFRJ, pretpostavljam s obzirom na vaš predratni posao da vam je to bilo poznato.

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ne mogu sa sigurnošću vam odgovoriti. Što god bih odgovorio, bojim se da bih se zapetljao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja onda neću o tome da vas pitam, mada o tome postoje mnogi dokazi, pa ću o tome organizovanju pitati nekog drugog svedoka koji može o tome da govori. A dobro, da li vam je poznato da su u periodu od aprila do septembra 1991. godine iz Sarajeva tri, četiri puta slate grupe od 15 do 20 mladića na obuku terorista u neke arapske zemlje? Da li ste čuli za to?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jeste čuli za Zelene beretke kojima je rukovodio Emin Švrakić, dobrovoljačke jedinice "Mudžahira", specijalce, pozadinske, sanitetske i druge namenske jedinice, vojnu organizaciju "Bosna" pod rukovodstvom Kerima Ličarevića i drugih, je l' vam išta o tome poznato?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Za Zelene beretke sam čuo, za to "Bosna", pogrešne su vaše informacije, te Zelene beretke su se zvale "Bosna".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro ...

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Oni su nosili oznaku na prsima "Bosnae", to je istorijski naziv nekadašnje Bosne, "Bosnae", i čuo sam i znao da postoje. Sve su to bile patriotske snage koje su se oduprle, ovaj, u spašavanju grada Sarajeva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, patriotske snage, vi ste bili policajac, pretpostavljam da vam je poznato da je Jusuf Juka Prazina bio predratni kriminalac. I on je komandovao nekim od tih snaga, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' bio kriminalac?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa je l' Ramiz Delalić i tako dalje bio kriminalac?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ko je još osim Juke Prazine od zloglasnih kriminalaca formirao neke formacije po Sarajevu?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Zloglasne ne znam da su formirane. Mi smo Juku, on se preziva Prazina, Juku Prazinu da bi ovaj, jer smo znali njegovu prošlost stavili pod komandu policije baš zbog toga na početku smo čuli ružne, ovaj, priče o privođenju Srba, uz obavljanje informativnih razgovora od lica koja nisu kompetentna za to. I ta jedinica, zajedno sa Jukom Prazinom je stavljena u policijske, pod nadzor policijskih snaga. Čak su dobili akreditacije i njihov komandant je bio Dragan Vikić, znači oni od tog momenta nisu mogli raditi samostalno, nisu mogli, ovako, djelovati. Kasnije se ta jedinica raspala, znate kako je Juka Przina završio, onako vjerovatno kako je i živio, ali, ovaj, mi smo sve činili, ja sam lično sa dvojicom kolega boravio

u toj jedinici danima da bi spriječio bilo kakve kriminalne radnje od strane njih'ovih pripadnika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li smatrate da su delovanja tih naoružanih formacija kakva je ta, na primer, kojom je komandovao Juka Prazina i slične, bili neki osnovani razlog za strah Srba, civila koji su napuštali Sarajevo?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Juka Prazina nije osnovao, ovaj, prije jedinicu, prije rata, koliko ja znam. On je tek sa početkom ratnih dejstava, ovaj, kao jedan od hrabrijih i, ovaj, ljudi tako pokupio oko sebe, jer je on uvijek voleo da bude vođa, pokupio oko sebe par tih i tako je to krenulo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a je l' vam poznato kao policajcu, vi ste jedan od retkih koji svedoči pod svojim imenom i prezimenom, a ne kao zaštićeni ovde, da su u maju i junu 1991. godine u Sarajevu, znači maj - jun 1991. godine, to je skoro godinu dana pre izbijanja sukoba, jedna jedinica Zelenih beretki još u to vreme u civilnoj odeći obučavala u rukovanju oružjem u bioskopskoj sali Doma kulture "Bistrik", to je ulica Dragice Pravice u večernjim časovima? Je l' vam promakla ta aktivnost, jeste znali za nju?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Zaista nisam znao. Zaista.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro ...

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Znam da su u tom rejonu, baš u tom koji vi spominjete zaustavili vojno vozilo Jugoslovenske narodne armije i sjećam se afere "Banane", u kojem su se nalazile rakete. A na tovarnom listu je pisalo banane i pripadnici tih Zelenih beretki su ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li vam je poznato da je prilikom stupanja u "Patriotsku ligu", da su pripadnici polagali zakletvu Muslimanskom narodu, dakle radilo se o partijskoj vojsci koja u multinacionalnoj sredini okuplja pripadnike jedne nacije, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ne znam za to. Zaista ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da idem na ono šta svakako znate. Vi u prvom pasusu, na trećoj strani, to je 01108314 ERN iskaza iz 2000. godine, kažete: "Kada je krajem 1992. godine", dakle vi kažete krajem 1992. godine, "formirana Armija Bosne i Hercegovine, od Ministarstva

unutrašnjih poslova je traženo da za potrebe odbrane priključi armiji rezervni sastav policije". Dobro, opšte je poznato da je Armija Bosne i Hercegovine osnovana 15. aprila 1992. godine i to vam je Dan armije u Bosni i Hercegovini, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: To je tačno da se slavi taj dan, ali Armija nije tada formirana. Armija, ja znam tačno kada je formirana, to je u jesen 1992. godine. Do tad su sve bile jedinice koje su se nazivale ovako, onako, svakako, ali svi su imali jedan cilj, da brane grad Sarajevo, ali 1992. godine, ja znam jer su naši pripadnici rezervne policije otišli u Armiju Bosne i Hercegovine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Kučanin, dakle i ovo što se Dan armije slavi kao 15. april, to vam je poznato, je l' tako, a ne govori vam da je formirana Armija Bosne i Hercegovine 15. aprila?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi ste u četvrtom pasusu iskaza iz 2000. godine rekli da su Srbi posebno gađali verske objekte i to najviše iz artiljerije, minobacača i teških oružja, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Pa ne sjećam se da sam rekao posebno da su gađali, ovaj, gađali su vjerske objekte non-stop, a ne posebno. Posebno, kad bih nešto rek'o koliko je civila u gradu Sarajevu ih poginulo, ispalo bi da su posebno gađali civile, ali su gađali vjerske objekte. Ja sam vršio istragu baš po tom pitanju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi u tom pasusu kažete da je "Kuršumli medresa" pogođena i jako oštećena, da se više nije mogla koristiti. Pogodilo je nekoliko granata, je l' tako?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A par rečenica pre toga kažete "Begova džamija je pogođena oko 100 puta", je l' ste tako rekli?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ako meni ovo nekako izgleda neverovatno, čini mi se neverovatnim. Ako nekoliko granata učini jedan objekat neupotrebljivim za, vi kažete pogođena 100 puta, pa šta bi onda ostalo od nje da je stvarno pogođena 100 puta?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Kuršumli medresa je ovaj, za razliku od Begove džamije mnogo labaviji objekat koja ima limene krovove, koja je sasvim drugačije građe. Niski objekat sa tim kupolama i njoj je dovoljno, onaj, da se nije mogla, jer su svi odozgo ti krovovi probijeni, ovaj, i ona je uništena od nekoliko granata. A "Begova džamija" je veliki objekat, pravljen u doba ne znam ni ja kada, ali ona je stari objekat koji ima zidove mnogo, mnogo jače, ovaj, sam sam se uverio u to, jer sam radio uviđaj u dvorištu Begove džamije kad su dva lica stradala, ovaj da minobacački projektil kad udari u zid Begove džamije ne nanese uopšte štetu neku veliku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, 100 puta pogođena i nije bila mnogo oštećena?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Oštećena je ona bila, ona nije bila za upotrebu uopšte, jer njen krov je totalno uništen, već su skelama podrprli unutra

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta, Begovu džamiju?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Begovu džamiju. Ljudi su između skela tih gde su bile crvene folije da ne prokišnjava obavljali te vjerske obrede. Ulazili su ljudi, ali nisu imali gdje, a jedina je ona odoljevala i istrajavala onako kol'ko je mogla.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi govoreći u iskazu od 1996. godine u pasusima 2 do 5, na strani 2 o snajperskom gađanju tramvaja, naveli ste da ste utvrdili da je gađan sa četvrtog solitera na Grbavici. Tako kažete, utvrdili ste.

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: U kojem ste, oprostite, rekli pasusu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Četvrti, to je strana 2. Vi u pasusu od 2 do 5 govorite da je, o tome da su gađani tramvaji sa četvrtog solitera na Grbavici.

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Pa između ostalog, s tog solitera.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali sad vas ovo pitam, pošto kažete utvrdili ste. Vi u tom pasusu na drugoj strani, evo četvrti pasus pogledajte, citiram: "Na žalost, paljba je izazvala određenu štetu na tramvaju koja nas je sprečila", dakle vi kažete sprečila, bili ste zbog štete na tramvaju šta je naravno objektivno, "sprečila da tramvaj vratimo na polaznu poziciju kada

smo utvrđivali porijeklo paljbe". Znači vi to niste mogli da utvrdite, jer niste ni mogli da vratite na tu poziciju. Stoga kažete: "Utvrdivanje ugla elevacije i pravca paljbe, iz razgovora sa vozačem tramvaja uspjeli smo da utvrdimo da je poreklo paljbe iz četvrtog solitera na Grabavici".

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Pa, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi po vlastitim rečima niste bili u mogućnosti da izvršite analizu na propisan način, već ste se oslanjali na vozače.

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Između ostalog na vozače, ovaj. Ulazni ugao, ja ne znam je li vama poznato kako se ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa da, ali vi upravo ovdje tvrdite da zbog oštećenja niste ni mogli da vratite to da bi mogli da utvrdite taj ugao. Dakle, vi ovdje nagađate, a tvrdite kako ste utvrdili. Je li tako ili nije, gospodine Kučanin?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Ne, mi smo utvrdili na osnovu ovoga šta sam ja naveo. Znači ta visina pogotka, ugao ovaj, tačno kad je tramvaj nailazio pored tog, u rejonu tog nebodera, samo je s njega takva zrna mogla ući u tramvaj, jer niže nešto drugačije bi bilo, ovaj, nama nije teško bilo izmjeriti visinu zrna od pruge pa to provjeriti i slično.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Razumem ...

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Mada, to je onaj, to je posao krim-tehničara i ovaj, balističara da to utvrde, moje je da provedem sve, onu istragu, da zapišem sve detalje, fiksirane tragove i sve ostalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Razumem to, gospodine ...

SUDIJA MEJ: Ovo mora da bude vaše poslednje pitanje za danas, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U istom pasusu ste naveli, citiram vas: "Od ukupno osam zrna, četiri su udarila u tramvaj načinivši ulazne i izlazne rupe". Znači vi stre konstatovali četiri koje su udarile u tramvaj. Otkud znate da ih je bilo osam? Za četiri koja su pogodila je jasno, to ste utvrdili. Kako možete da znate koliko je zrna promašilo i odletelo bilo gde?

SVEDOK KUČANIN – ODGOVOR: Evo ovaj, to je ovde neki prevod, neki, i ja sam verujete gledao u ovo i malo sam gledao svoje rokovnike. Četiri zrna su probila oplatu tramvaja, znači metalni deo tramvaja, a ostala zrna su kroz stakla uletila u tramvaje i ranila osobe. Ova četiri su probila oplatu ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači ovo je neka greška u prevodu ili nešto šta je, dobro da se onda time dalje ne bavimo ...

SUDIJA MEJ: Sada ćemo da završimo sa radom. Gospodine Miloševiću, za sutra vam je ostalo još 20 minuta da nastavite svoje unakrsno ispitivanje.

TUŽILAC AJRIS: Časni Sude ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Izvolite, gospodine Ajris.

TUŽILAC AJRIS: Pre nego što prekinemo sa radom, mogu li da naznačim da Tužilaštvo predlaže da se sutra pozove svedok B-1524, nakon svedočenja gospodina Frankena (Robert Franken). Mi smo njega zakazali za raniji period, međutim on nije svedočio, jer nam je nestalo vremena.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam u ovom popisu koji sam dobio od druge strane video da ovaj svedok svedoči dva sata, pa sam shvatio da imam nešto više vremena, a vi mi kažete da ima još 20 minuta.

SUDIJA MEJ: To je normalni svedok po Pravilu 92bis, Tužilaštvo je to pogrešno izračunalo. Da li ima neki konkretan razlog, šta želite konkretno da pitate ovog svedoka zbog čega bi vam trebalo više vremena? Da li ima nešto posebno šta želite da ga pitate?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja moram da pogledam svoje beleške, ali ja sam bio planirao vreme s obzirom da, na osnovu informacije koju sam dobio, samo o tome govorim, a ja ga pitam u vezi s njegovim izjavama i u vezi s ovim šta je on rekao.

SUDIJA MEJ: Daćemo vam pola sata sutra u slučaju da ste pogrešno to shvatili. Gospodine Kučanin, za danas je vaše svedočenje završeno. Moram da vas upozorim, kao što upozoravamo i sve ostale svedoke, da ni sa kim ne razgovarate o vašem svedočenju dok se ono ne završi, a to uključuje i predstavnike Tužilaštva. Molim vas da se vratite sutra u 9.00.

SVEDOK KUČANIN: Hvala.

Fond za humanitarno pravo